

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 44 · 29. januar
Sesjonen 2024–2025

Møte onsdag den 29. januar 2025 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 44):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Sak nr. 1 [10:00:09]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:00:10]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Jan Christian Vestre, Erling Sande og Andreas Bjelland Eriksen vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Erlend Svardal Bøe.

Erlend Svardal Bøe (H) [10:00:37]: Koronapandemien viste hvor viktig det er å styrke helseberedskapen og knytte oss tettere til europeisk helsesamarbeid. Både koronakommisjonen og totalberedskapskommisjonen er tydelig på det og har pekt på at Norge må bli en del av EUs forsterkede helseberedskapssamarbeid, HERA. HERA ble etablert av EU i kjølvannet av pandemien for å sikre EU tilgang til bl.a. legemidler og medisinsk utstyr i en helsekrise, for spørsmålet er ikke om det vil komme en ny helsekrise, men når og hvor godt forberedt vi er på den.

I Aftenposten i går sa helseministeren at Norge risikerer ikke å få tilgang på vaksiner ved neste helsekrise om vi ikke klarer å knytte oss til HERA, og at han sover dårlig om natten på grunn av det. Jeg skal ikke blande meg inn i helseministerens søvnrytme, men han kan ikke være mye uthvilt etter snart fire år med Senterpartiet som nærmeste regjeringspartner, for det har gått veldig tregt med å knytte Norge til HERA. Den siste uken har offentligheten fått et klart innblikk i hvordan Senterpartiet opptrer som bremsekloss i samarbeidet med EU. Det ser vi også innenfor spørsmål om helse. I desember 2022 ga EU klarsignal om å lage et mandat om forhandlinger om norsk tilknytning til HERA. Først to år senere, altså i fjor høst, var mandatet klart, og det mandatet er blitt betydelig svekket og avgrenset. EU er tydelig på at Norge må moderere ambisjonen, og at det skal være forskjell på å være EU-medlem og ikke i HERA-samarbeidet. Dette er alvorlig, for under pandemien fikk vi virkelig se konsekvensene av å stå utenfor EU-samarbeidet. Det var EU som i stor grad sikret oss tilgang på vaksiner, og det var også EU som i stor grad sikret oss

smittevernutstyr, sånn at vi klarte å beskytte oss og komme raskere ut av pandemien.

Da blir spørsmålet: Hvorfor har ikke regjeringen gjort mer i en så viktig sak som å knytte Norge til EUs helseberedskapssamarbeid, HERA?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:02:37]: Noe av det aller viktigste vi kan gjøre for å sikre norsk helseberedskap, er å ha et godt samarbeid i Europa. Det er regjeringspartiene Arbeiderpartiet og Senterpartiet helt enige om. Det framkommer bl.a. i helseberedskapsmeldingen og en rekke andre regjeringsdokumenter. Vi har jobbet ganske aktivt de siste to årene for at Norge skal knytte seg nærmere til det utvidede europeiske helsesamarbeidet, og det er progresjon. Det foreligger nå et mandat fra EU-kommisjonen, som er til behandling i Rådet. Nå har vi dialog med det polske formannskapet for å se på hvordan dette kan settes opp på dagsordenen, og det mandatet som foreløpig ligger på bordet, vil gi Norge tilgang til medisinske mottiltak i en krisetid. Det betyr bl.a. vaksiner. Så har den norske regjeringen høyere ambisjoner enn det, for det er helt riktig som representanten sier, at vi ikke vet akkurat hvilken krise som kan komme. Derfor er vårt mål – og det jobber både Arbeiderpartiet og Senterpartiet for – at Norge skal være med i dette utvidede helsesamarbeidet på så like vilkår som EU-medlemslandene som mulig.

Så er det engang sånn at det er forskjell på å være EU-medlem og ikke være EU-medlem. Det må vi akseptere, og det må vi respektere. Da er det viktig for oss å ivareta våre interesser så godt vi kan. Det gjør vi bl.a. gjennom et nært og godt samarbeid med EU-kommisjonen og gjennom samarbeid med de viktigste EU-medlemslandene. Jeg var i Berlin i går og signerte en ny helsepartnerskapsavtale med Tyskland. Dette handler også om at vi skal ha gode bilaterale forbindelser til viktige land i Europa som også er opptatt av å ivareta de interessene vi har. Virus, smitte og pandemier kjenner ingen landegrenser. Derfor er det avgjørende at vi tenker som Europa, at vi tenker som europeere, og det er en ambisjon begge regjeringspartiene har. Jeg er optimist på at vi skal komme videre, men, som jeg sa i går: Jeg sover ikke helt godt før avtalen er på plass.

Erlend Svardal Bøe (H) [10:04:39]: Jeg hører en helseminister som prater og prater om dialog og om bekymring, og det er fint. Problemet er at Norge har ikke tilgang til vaksiner gjennom EU. Vi kan komme i en situasjon der vi har behov for europeisk samarbeid i morgen fordi vi står i ny helsekrise. Det er jo ingen tvil om, når helseministeren selv sier at han har brukt tiden på dette, at regjeringen har somlet med å ivareta norske interesser innenfor liv og helse. Prosessen med å knytte

oss til EUs helseberedskapssamarbeid har gått veldig tregt.

Jeg synes helseministeren er urovekkende lite konkret i sitt svar på hva man faktisk har gjort de siste tre årene. Dialog er fint, men dialog er ikke nok. Det er grunn til å spørre om hva som er viktigst for regjeringen, og da vil jeg benytte anledningen, nå som jeg har helseministeren her. Med bakgrunn i alt det kaoset vi nå ser i regjeringen om samarbeidet med EU, mener helseministeren at regjeringssamarbeidet med Senterpartiet er viktigere enn å sikre befolkningens liv og helse i en ny krise ved å knytte oss tettere til EUs helseberedskapssamarbeid?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:05:43]: Jeg tar mer enn gjerne en debatt om hvor forberedt Norge var på pandemien som kom i 2020, etter at Erna Solberg hadde vært statsminister i nesten to perioder. Hvor mye smittevernutstyr hadde vi egentlig? Hvor mange beredskapsplaner hadde vi egentlig? Hvor mye medisiner hadde vi egentlig? Hvor mye vaksiner hadde vi egentlig? Jeg tror man skal gå litt stille i dørene hvis man vil belære denne regjeringen, som faktisk har tatt avgjørende grep for å sikre norsk helseberedskap – med den første helseberedskapsmeldingen, med lagre av viktig medisinsk utstyr, med medisiner og gjennom at vi jobber iherdig for at Norge skal være en del av det utvidede helsesamarbeidet.

Det er altså ikke sånn at Norge dikterer disse vilkårene alene. EU består av 27 medlemsland, og det norske folk har sagt nei til EU-medlemskap to ganger. Det betyr at vi har en lengre vei å gå enn land som er i EU. Jeg er optimist på at vi skal kunne få dette til. Jeg redegjorde ganske detaljert i mitt første svar for det mandatet som nå ligger på bordet, som altså vil sikre Norge medisinske tiltak, herunder vaksiner.

Erlend Svoldal Bøe (H) [10:06:45]: Nå var jo koronakommisjonen tydelig i sin konklusjon på at Norge kom seg godt gjennom pandemien. Det var noen ting vi måtte bli bedre på – smittevernutstyr og vaksiner, tilgangen til det – men forskjellen er at Solberg-regjeringen ville sørge for at vi fikk et godt samarbeid om vaksiner og smittevernutstyr.

Problemet er at det i den regjeringen som sitter nå, er ett parti som ikke har lyst til å ha den tilknytningen, ikke har lyst til å ha den tryggheten med å få nettopp vaksiner og smittevernutstyr. Regjeringen la fram helseberedskapsmeldingen i 2023, og da ble viktigheten av europeisk samarbeid også løftet fram, men bare noen timer etter framleggelsen går Senterpartiets helsepolitiske talsperson ut og sier til NRK:

«Vi kan ikke gjøre oss avhengige av en overnasjonal formynder når det gjelder noe så viktig som sikkerheten vår.»

Senterpartiet vil ikke ha samarbeid med EU. Helseministeren sover ikke om natten fordi han ikke får til et samarbeid med EU. Da må noen vike, og da spør jeg igjen: Er det viktigere å sikre regjeringssamarbeidet med Senterpartiet enn å sikre befolkningens liv og helse i et tettere samarbeid med EU?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:07:50]: Jeg er fristet til å si at feilinformasjon og desinformasjon ikke blir mer sant om man gjentar den samme påstanden om og om igjen. Det er klokkeklart hva regjeringen mener om dette spørsmålet. Det er forankret i Stortinget, og Arbeiderpartiet og Senterpartiet er skjønt enige om at Norge skal søke deltakelse i det utvidede europeiske helse-samarbeidet på så like vilkår som EUs medlemsland som mulig. Det er det mandatet jeg har som helseminister, og det jobber jeg for hele tiden. Vi har progresjon, vi har framgang – det er bra.

Vi hadde ingen beredskap for dette da pandemien traff. Nå er vi etter hvert i ferd med å få beredskap for når neste krise inntreffer. Jeg er helt sikker på at det her er mulig å finne løsninger. Det er alltid sånn at man må gi og ta, det er alltid sånn at man må vurdere ulike hensyn opp mot hverandre, men at det ikke skulle være en prioritet for denne regjeringen å delta i dette samarbeidet, vil jeg bestemt ta avstand fra. Det vil også tiden vise, når Norge etter hvert får dette på plass.

Erlend Svoldal Bøe (H) [10:08:49]: I går var helseministeren ute i Aftenposten og sa at hvis en ikke innlemmer f.eks. de tre energidirektivene det nå er snakk om i debatten, vil det ha konsekvenser for helsesamarbeidet med EU. EU er også tydelig på at det vil være forskjell på å være med i EU og ikke å være med i EU, og at en har avgrenset mandatet nettopp fordi en ser den tregheten som er i dette spørsmålet. Det er ingen tvil om at det er uenighet i EU-debatten i spørsmålet om å ivareta norske interesser. Det å stå her og hevde noe annet stemmer ikke med den situasjonen befolkningen nå er vitne til.

Det er ingen tvil om at Senterpartiet ønsker å se andre steder. Vi kan ta et eksempel fra pandemien, da Senterpartiet f.eks. åpnet opp for et samarbeid med Russland istedenfor EU om vaksiner. Det tror jeg forteller sitt. Det var ikke veldig vellykket etterpå.

Jeg vil bare minne salen om den situasjonen vi sto i, med lastebiler som ikke kom over grensen til Norge for å levere smittevernutstyr, og at vi måtte være avhengig av en svensk vaksinekoordinator for å få tilgang til vaksiner. Det forteller hvor viktig dette samarbeidet er.

Jeg vil gjerne at helseministeren er mer konkret på hva han gjør for å knytte oss til det europeiske helsesamarbeidet, og at han ikke bare snakker om dialog. Hva konkret gjør regjeringen for å få fortgang i prosessen?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:09:58]: Det har jeg redegjort for flere ganger. Jeg synes også det nesten er litt komisk – med all respekt – for når det gjelder transportene som ikke kom over grensen, og at Norge var helt avhengig av tilfeldige bekjentskaper for å sikre vårt folk vaksiner, hadde Solberg-regjeringen sju år på å forberede seg, før pandemien var et faktum. En visste at det var en overhengende fare for at en sånn situasjon skulle inntreffe, men det var ikke gjort noen forberedelser som sikret Norges interesser. Det var mer eller mindre flaks som gjorde at vi kom oss gjennom det.

Alt dette har regjeringen tatt tak i. Det er derfor vi har en helseberedskapsmelding, det er derfor vi har bygget opp lagre, det er derfor vi har bygget opp alternative forsyningslinjer, og det er derfor vi bygger opp beredskapskapasiteten i sykehusene våre – for å være bedre forberedt enn det Solberg-regjeringen var. Det handler om landets sikkerhet.

Vi jobber tett med EU og de viktigste EU-medlemslandene for å sikre at mandatet for forhandlingene skal være så bredt som mulig. Vi har allerede medisinske mottiltak inne, men Norge har enda større ambisjoner – det har både Arbeiderpartiet og Senterpartiet – og det er det vi jobber for hver eneste dag, uansett hva representanten Svoldal Bø måtte mene om det.

Seher Aydar (R) [10:11:17]: Internasjonalt samarbeid er nødvendig også i krisetider, men hvordan samarbeidet skal være, må ses i sammenheng med planene for å styrke helseberedskapen, som produksjon av legemidler, organisering av helsevesenet vårt og demokratisk håndtering i krisetider. Det er bra at Norge inngår vaksinesamarbeid, også utenfor EUs helseunion, noe som gjøres i dag. Det er uenigheter og spørsmål om hva helseunionen i sin helhet innebærer for Norge. Det som er tydelig, er at både Høyre og Arbeiderpartiet ønsker å delta i det samarbeidet.

Helseministeren har sagt at han er urolig for at et nei til EU når det gjelder strøm, kan sette en helseavtale i fare. Stemmer det ikke at Norge var lavt rangert i dette samarbeidet lenge før konflikten om kraft, og kan EU straffe Norge på helsefeltet for å få viljen sin når det gjelder kraft og strøm?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:12:08]: Utgangspunktet for EØS-avtalen, som et veldig stort flertall i denne salen støtter, og som har ligget til grunn for enhver regjering siden EØS-avtalen ble inngått, er at EØS-relevante rettsakter skal innlemmes i norsk lovgivning,

og det gjør vi hvert eneste år. Mange av dem innlemmes uten debatt, uten at det problematiseres, fordi det er i norsk interesse, og fordi det anses som uproblematisk. Det er gode prosesser også på det. Så kommer det alltid – under enhver regjering – opp noen saker som er mer krevende fordi de berører sensitive temaer, og de kan også utfordre andre viktige samfunnshensyn. Dette har vi prosedyrer for å håndtere på en god og demokratisk måte.

Det er ikke sånn at enkeltdirektiver kan settes opp mot andre enkeltdirektiver eller motytelser, men hvis Norge går til EU og ber om særbehandling eller noe vi i utgangspunktet ikke har rett på, som bl.a. dette utvidede helsesamarbeidet, må vi være klar over at det vil kunne ses i sammenheng dersom Norge har et for stort EØS-eterslep eller ikke ivaretar de delene av EØS-avtalen som ligger til grunn for samarbeidet.

Seher Aydar (R) [10:13:13]: Det å bruke helsesamarbeidet for å få presset gjennom energipakken kan jo oppfattes som skremselspropaganda. Det er ikke ulovlig å reservere seg, og det finnes ikke adgang for EU til å rette andre sanksjoner mot Norge om vi reserverer oss. Den retten er faktisk en del av EØS-avtalen. Det var til og med en del av innsalget av hele avtalen – bl.a. fra Arbeiderpartiets side – da den ble innført i Norge.

Da er spørsmålene: Er bakgrunnen for at Norge ikke er med i helseunionen, at vi ikke har innført EUs fjerde energimarkedspakke? Kan EU presse Norge når det gjelder kraft, for å få til et samarbeid med oss når det gjelder helse, eller er Norge fortsatt en selvstendig nasjon, som kan si nei til EU der det ikke passer vår politikk, og som kan inngå samarbeid der det passer oss?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:14:01]: Norge er en fri og uavhengig nasjon og et demokrati og et folkestyre, og det skal vi være glad for. Det er våre folkevalgte som – med et klart og stort flertall – har inngått EØS-avtalen på vegne av det norske folk. Det er en avtale som tjener Norge veldig godt. Den er avgjørende for eksportarbeidsplassene, den er avgjørende for vår trygghet, og den er spesielt avgjørende i en urolig tid, når vi ikke vet hva som kommer. Jeg har respekt for at Rødt har et helt annet syn på EØS-avtalen – sånn har det alltid vært, og det er helt greit – men det er et veldig stort flertall, både i folket og i denne sal, som er for EØS-avtalen.

Det er helt riktig at det ikke er sånn at et brudd på EØS-avtalen fra Norges side skal sanksjoneres fra EUs side med noe som er i EØS-avtalen, men det vi her ber om – det utvidede helsesamarbeidet – er ikke en del av EØS-avtalen. Hvis det bryter ut en tollkrig mellom Europa og Trump-administrasjonen, noe som ikke er usannsynlig, er det avgjørende for norske arbeidsplasser at Norge har en nær relasjon, slik at vi ikke blir skadeliden-

de. Det er heller ikke en del av EØS-avtalen. Det er disse helhetshensynene regjeringen må ivareta.

Presidenten [10:15:07]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Bård Hoksrud (FrP) [10:15:21]: Jeg har den siste tiden dykket ned i statistikken som Folkehelseinstituttet, FHI, fører over avviste henvisninger til spesialisthelsetjenesten. Det er en statistikk de har ført siden 2018, og den kartlegger hvor mange som opplever at fastlegen har henvist til spesialisthelsetjenesten, men at svaret man får, er at man ikke har rett til behandling. Etter helsetalen tok jeg opp denne bekymringen på Dagsrevyen, hvor statsråden svarte at andelen pasienter som får sine henvisninger avvist av sykehusene, er tall som kan gå litt opp og ned og endre seg litt fra år til år.

Problemet er at siden 2018, da FHI begynte å føre denne statistikken, har den aldri gått ned, kun oppover. Da Arbeiderpartiet tok over helseministerposten i 2021, begynte den virkelig å skyte fart oppover. Fra 2021 og fram til i dag har andelen avviste nyhenvisninger økt med over 44 pst. Det er dramatiske tall, og bare i 2024 ble det avvist over 14 000 flere pasienter og henvisninger enn i 2023. I 2024 ble nesten én av ti nyhenvisninger til spesialisthelsetjenesten avvist. Nesten en tittel av henvisningene fra fastlege til spesialisthelsetjenesten ble altså blankt avvist før pasienten fikk sette sine bein inne på et sykehus.

Spørsmålet er hvorfor dette skjer. Kan statsråden garantere at ingen sykehus har tolket hans beskjed om å bruke alle virkemidler for å få ned ventetiden slik at vurderingsenheten har gjort det strengt å komme inn på sykehusene?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:17:03]: Ja, det kan jeg gjøre. Alle i Norge har rett til helsehjelp, og alle som blir henvist til spesialisthelsetjenestene våre, skal vurderes for om de har den retten. Dette er ikke vurderinger vi gjør, dette er vurderinger som vanligvis gjøres av legespesialister, i tråd med både faglige vurderinger og faglig kunnskap – standarder.

Det kan være ulike grunner til at disse tallene går litt opp og ned, for det gjør de. Det er helt riktig, som representanten sier, at antallet avviste henvisninger har gått jevnt og trutt opp gjennom noen år, men det er ingenting som tyder på at det har noen ting å gjøre med ventetidsløftet eller at sykehusene nå gjør ekstraordinære innsatser for å få ventetidene ned. Det er vi i ferd med å lykkes med, og vi skal være glad for at folk får raskere helsehjelp.

Det kan være ulike grunner til at man blir avvist. Det kan være at henvisningen var for dårlig. Det kan være at henvisningen var feil. Det kan være at spesialisthelsetjenesten og overlegene – spesialistene – vurderer at hen-

visningen skulle vært rettet et annet sted, eller at man i henhold til medisinskfaglige vurderinger ikke skal ha den helsehjelpen det er henvist til. Dette er spørsmål det er litt vanskelig å politisere, for det er verken representanten eller jeg som skal vurdere den enkelte pasient. Her må vi ha tillit til fagfolkene, tillit til legene, tillit til dem som vurderer henvisningene, om at de gjør det som er riktig.

Dette er en indikator vi følger med på, og vi følger spesielt med på den i forbindelse med ventetidsløftet, nettopp fordi vi er opptatt av at den innsatsen som nå gjøres for å få ned ventetidene, ikke skal ha utilsiktede konsekvenser. Som jeg har sagt, er det ingenting som tyder på at disse tallene har endret seg som en følge av ventetidsløftet. Det overrasker meg ikke, for fagfolkene i tjenesten vår gjør det som er riktig for pasientene sine, og ville aldri latt seg overtale til å gjøre noe annet, verken av ledere eller av politiske signaler. Vi skal være glad for at de står opp for faget sitt.

Bård Hoksrud (FrP) [10:18:58]: På Dagsrevyen sier statsråden at ingenting tilsier – som han også sier her nå – at økning i avvisning har noe med ventetidsløftet å gjøre. I Møre og Romsdal har avvisningsandelen ligget stabilt på mellom 1,2 og 1,7 pst. siden 2019 – det var helt til mai 2024, da avvisningsandelen plutselig økte til 12 pst., og årsgjennomsnittet for landet er på 5,3 pst. Det er altså tre ganger så mye som året før.

Det er bare to ting som har skjedd rundt den tiden: Ventetidsløftet ble lansert, og Helseplattformen ble innført i Møre og Romsdal. Er det ventetidsløftet eller er det Helseplattformen som har skyld i den dramatiske økningen i andelen som ble vurdert til ikke å ha rett til helsehjelp i Møre og Romsdal? Det er jo ingenting annet som tyder på at det skulle være en sånn eksplosjon i veksten i avvisning av pasienter.

Statsråd Jan Christian Vestre [10:19:55]: La meg igjen understreke at alle som har rett til helsehjelp, skal få helsehjelp. Det er spesialistene som vurderer henvisningene, om en skal ha den ene eller den andre typen helsehjelp, hvor den skal skje, og hvem som skal yte den. Det er et veldig viktig prinsipp.

Det skjer jo veldig mye mer i alle helseregionene enn et ventetidsløft og innføring av et nytt journalsystem. Vi behandler altså over to millioner pasienter hvert eneste år. Det er veldig mange henvisninger. Det er veldig mange konsultasjoner. Veldig mange får god behandling. Det å si at to temaer som har fått mye medieoppmerksomhet, skulle ha bidratt til å påvirke legenes faglige vurderinger av den enkelte pasient, er ganske søkt.

Jeg håper virkelig ikke at representanten Hoksrud insinuerer at norske leger ikke gjør jobben sin, at norske leger tar andre hensyn enn pasientenes ve og vel, eller at

norske leger skulle sette norske innbyggers rettigheter til side. Det er en ganske alvorlig påstand, og den vil jeg i så fall ta sterkt avstand fra.

Bård Hoksrud (FrP) [10:20:56]: Jeg bare registrerer at det har vært en eksplosjon i disse avvisningene. Samtidig som avvisningene øker, blir ikke kapasiteten hos de private benyttet. Hernes Institutt i Innlandet opplever gang på gang at vurderingsenheten i de regionale helseforetakene heller avslår henvisningen fra fastlegene enn å sende en pasient til f.eks. Hernes Institutt. I 2024 fikk Hernes 118 færre henvisninger, til tross for at sykefraværet øker. Alle snakker om hvor viktig det er å redusere det, mens et godt tiltak for å holde folk i arbeid, ikke blir brukt. Det er bare rart.

Det samme opplever Kristina Klinikken i Vestfold. Helse sør-øst sender færre pasienter på ortopedi og lar pasienter på nevrologi, som Sykehuset i Vestfold har lang venteliste på, vente til fristbrudd istedenfor å bli sendt til Kristina Klinikken, som har kapasitet.

Det er bra at statsråden sier man skal benytte mer privat kapasitet, men hvorfor gjør ikke sykehusene det statsråden sier, og bruker den ledige kapasiteten som står hos de private, slik at ventetidene går ned og vi ikke risikerer at det går utover folks liv og helse?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:21:59]: Ventetidene, som begynte å øke i 2017, går nå ned. Det skal vi være veldig glad for. Vi gikk inn i fjoråret med fem dager lengre ventetid enn året før, vi gikk ut av fjoråret med to dager kortere ventetid enn året før. 18 000 færre venter på helsehjelp, antallet fristbrudd går ned, antallet langtidsventende går ned. Vi har nå kortere ventetider enn året før på samtlige fagområder. Det er fordi norsk helsepersonell, ledere og ansatte har gjort en kjempejobb. Det er satt inn hundrevis av tiltak – bedre oppgavedeling, bedre teknologi, utvidede åpningstider. Alle bidrar. Dette skal ha effekter over tid. Vi skal ha en markant reduksjon av ventetider i år, og alt ligger nå til rette for det.

Et av de tiltakene sykehusene gjør, er jo å kjøpe mer kapasitet hos ideelle og private. Det kan sikkert være eksempler på at enkeltaktører leverer færre tjenester, men det er bølgevis av andre eksempler på andre ideelle og private aktører som leverer mer enn før. Vi har ikke nå de endelige tallene for i fjor, men sannsynligvis er det rekord i bruk av ideelle og private. Det synes vi er greit, så lenge det er de offentlige sykehusene som har hånden på rattet.

Bård Hoksrud (FrP) [10:23:04]: Jeg registrerer at statsråden prater om at ventetidene går ned, men avvisningene går opp, og det betyr altså at det er færre som får behandling.

I Midt-Norge skal kjøp av somatiske spesialisthelsetjenester reduseres med 60 pst. – det til tross for at Midt-

Norge er et av helseforetakene hvor ventetiden fortsatt øker, og hvor avvisningsandelen økte med nesten 60 pst. fra 2023 til 2024. Rammen for endoskopiske undersøkelser i Midt-Norge var i 2024 omtrent 7 000 undersøkelser, og rammen for 2025 er satt til kun 3 300. Det er ikke gjort noe i helseforetaket som tilsier at det offentlige helsevesenet skal klare å ta unna 4 000 flere pasienter i år enn de gjorde i fjor, bortsett fra at det avvises flere pasienter, selvfølgelig. Innføringen av et screeningprogram for tykktarmskreft i Trøndelag var forsinket på grunn av Helseplattformen. Det forventes en økning i behovene for regionen i 2025 sammenlignet med 2024, og sykehusmiljøet rapporterer om at de har mindre kapasitet i 2025 enn i 2024.

Hvor mener statsråden at disse 4 000 overskytende pasientene skal behandles, når man altså kjøper færre tjenester og mindre behandling? Det er kanskje avvisningene som skal gjøre det?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:24:08]: Det er beviselig feil at det kjøpes mindre kapasitet, og så vil kjøpene gå opp hos noen og ned hos andre. Det viktigste er jo ikke antallet kjøp. Det viktigste er: Fungerer politikken? Ventetidene går nå ned på alle fagområdene.

Representanten viste til Helse Midt-Norge. Det helseforetaket som har de korteste ventetidene i landet, er St. Olavs hospital i Trondheim. De kan vise til en fremragende utvikling; det er 18 000 færre som står i helsekø. Det viser at dette virker, men vi er ikke fornøyd ennå. Vi skal betydelig ned, og det jobber vi med hver dag i partnerskapet ventetidsløftet. Regjeringen har bevilget flere milliarder kroner ekstra til sykehusene. Det settes i gang tiltak over hele Sykehus-Norge, og dette er noe vi står sammen om – arbeidstakerorganisasjonene, arbeidsgiverne, både i offentlig og i privat sektor, sykehusene våre og regjeringen. Denne politikken virker. Vi kommer nå til å se en markant reduksjon i ventetider det neste året, og det er jeg veldig glad for.

Bård Hoksrud (FrP) [10:25:10]: Jeg registrerer at statsråden ikke tar inn over seg at avvisningene fyker i været. Det betyr altså at det er færre pasienter som får behandling.

Medicus er en privat aktør i Trøndelag, som i dag tar unna 5 000 av de endoskopiske undersøkelsene per år. Det er en aktør med høy kvalitet, stor oppslutning hos fastlegene i regionen og fornøyde pasienter, men siden Helse Midt-Norge på magisk vis skal redusere hvor mange endoskopiundersøkelser man skal utføre, opplever denne aktøren nå at de må avvikle store deler av miljøet, knapt to år etter at de av oppdragsgiver ble bedt om å utvide tilbudet betydelig i både areal, utstyr og personell. Utstyr og kompetanse flyttes til andre helseregioner. Medicus har gjennomgått og vurdert å delta i anbuds-

prosesser i Helse sør-øst og Helse vest det siste året. Felles for alle anbudsprosessene de har sett på, er at det har vært kortsiktige hasteanbud hvor pris er det eneste kriteriet. Jeg trodde at kvalitet også var viktig. Det er altså sann at kvaliteten er mindre viktig for deler av helsevesenet enn det er f.eks. når vi bygger nye veier i dette landet. Er ikke kvalitet i tjenestene pasientene får, viktig nok for statsråden og helseforetakene til at kvalitet faktisk skal vektlegges i anbudene?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:26:15]: Jeg mener det viktigste er at folk i Norge får rask og god helsehjelp av høy kvalitet. Jeg hører at representanten Hoksrud er mer opptatt av systemene og mer opptatt av enkelte private aktørers interesser og kommersielle grunnlag enn hva som faktisk gir effekt for pasientene.

Det er feil når representanten sier at det er færre som behandles. Vi har aldri behandlet flere ved norske sykehus enn nå. Aldri har vi behandlet flere ved norske sykehus enn nå, og ventetidene går ned på alle fagområdene. Det er fordi sykehusene våre både bygger opp sin egen kapasitet, øker sin egen aktivitet, utvider åpningstidene, får til bedre oppgavedeling og implementerer ny teknologi som gjør at vi kan jobbe smartere og mer effektivt, kaster ut tidstyvene som stjeler tid fra leger, fra sykepleiere, fra helsefagarbeidere og annet helsepersonell, og som effektiviserer våre offentlige sykehus. Det må vi være veldig glad for. Nå omstiller vi og moderniserer Helse-Norge til å møte de utfordringene som kommer. Det er min jobb, hver eneste dag, ikke å ivareta enkelte private aktørers kommersielle interesser.

Bård Hoksrud (FrP) [10:27:19]: Det er bra med rask og god helsehjelp. Det er vi helt enige om, men det er altså fastleger som nå sier at de slutter å henvise fordi de ser at pasientene ikke blir tatt imot i spesialisthelsetjenesten. Det synes jeg er alvorlig. At statsråden ikke synes det er alvorlig, får være hans problem.

I tillegg til at den private kapasiteten som kan behandle pasienter, ikke brukes så godt som den lett kan, ser vi at ambulansetilbudet nå kuttes en rekke steder i landet. I Nordland og Lofoten har det blitt foreslått å fjerne ambulanse. I Innlandet legges det opp til å fjerne ambulanse, i tillegg til flere andre prehospitale tjenester. Statsrådens partifelle og ordfører i Lavangen, Hege Rollmoen, sier til Folkebladet at hun har fått nok, og ber om at statsråden griper inn i situasjonen de nå står i. Vil statsråden gripe inn, eller er det greit at helseforetakene fjerner trygghet under beina på folk ved å redusere ambulansetjenestene rundt omkring i hele landet?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:28:04]: Alle i Norge skal være trygge på at de har tilgang til god helsehjelp, uansett om de bor i øst, vest, nord eller sør, i byer

eller i grisgrendte strøk og distriktene. Det er en kvalitet ved Norge at vi har den grunnleggende tryggheten, for det gjør at folk kan leve et godt liv over hele landet. Den kvaliteten skal Arbeiderpartiet og Senterpartiet ta vare på. Det er derfor vi har gjort ekstraordinære grep, bl.a. når det gjelder Helse nord, som har fått tilført mange hundre millioner kroner ekstra for å ivareta viktige trygghetsfunksjoner og beredskapsoppgaver.

Det er derfor vi sørger for at den omstillingen som skjer, og som må skje fordi vi også har mangel på helsepersonell – vi kan mangle opptil 180 000 helsepersonell fram til 2060 – må skje på en måte som skaper trygghet. Trygghet er at vi har gode prehospitale tjenester over hele landet. Trygghet er at vi har en allmennlegetjeneste som virker. Vi overtok en fastlegeordning i krise, og den er vi nå i ferd med å reparere. Aldri har vi rekruttert flere fastleger. Det innebærer at vi også har et desentralisert spesialisthelsetjenestetilbud, og det ivaretar denne regjeringen.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [10:29:19]: 2024 er det verste ventetidsåret for norske pasienter siden 2012. Helseministeren sa i sin styringstale til sykehusene at ventetiden skal ned, og at samarbeid med private er fint fordi det gjør oss bedre, men i sitt oppdrag til sykehusene, derimot, ber ikke helseministeren sykehusene om å øke bruken av ledig privat kapasitet. Han ber dem «kartlegge» kapasitet hos private aktører innen fagområder med flest ventende og lengst ventetider. Det kan virke som om statsråden har misforstått noe grunnleggende i samarbeidet med private. De kan skalere opp og ned basert på etterspørsel i mye større grad enn det offentlige. Denne fleksibiliteten gjør det svært attraktivt for det offentlige å samarbeide med private, men etter tre år med feilslått politikk er regjeringen altså villig til å ta samarbeidet så langt at de skal «kartlegge» kapasiteten.

Mitt spørsmål er enkelt: Hvis Støre-regjeringen ønsker at sykehusene i større grad skal bruke private for å redusere ventetidene, hvorfor ber ikke helseministeren sykehusene om å utlyse anbud?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:30:23]: I motsetning til partiet Høyre har jeg tillit til de offentlige sykehusene. Jeg ser at de offentlige sykehusene øker innkjøpene fra ideelle og private. Jeg ser at de offentlige sykehusene øker sin egen kapasitet og fornyer, forsterker og forbedrer tilbudet sitt. Jeg ser at ventetidene går ned, jeg ser at det er 18 000 færre som venter. Det er feil å si at det er det verste ventetidsåret. Jeg hører at partiet Høyre stadig snakker om at det er så mange som står i helsekø, men det var altså ikke ett år under Solberg-regjeringen at det ikke var minst 200 000 som sto i en helsekø. Det vil alltid være noen som venter på hjelp, for

det går noe tid fra en henvisning gis, til spesialisthelsetjenesten kan starte behandling. Det er ikke det som er avgjørende; det avgjørende er hvor lenge de venter. Nå går altså ventetiden ned på alle fagområder, og det er jeg veldig glad for og takker norsk helsepersonell for å ha bidratt til.

Vi har store ambisjoner om å fortsette denne nedgangen, og i det ligger alle de tiltakene jeg nå har redegjort for. Jeg er helt sikker på at vi kommer til å se en positiv utvikling for det også det neste halvåret.

Presidenten [10:31:25]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Marian Hussein (SV) [10:31:39]: Den 4. juni 2024 var en god dag. Da sikret vi i SV, i fellesskap med regjeringspartiene, Arbeiderpartiet og Senterpartiet, et flertall for et forslag om å innføre en godkjenningsordning for kommersielle helseaktører. Mens høyresiden er mest opptatt av inntjeningene til ulike kommersielle helseaktører, er vi opptatt av mange av de utfordringene de offentlige helsesystemene våre står i, som handler om press fra kommersielle helseaktører som etablerer seg i områder hvor man sliter med å rekruttere og beholde helsepersonell. Sammen ble vi enige om en slik ordning, som skal sikre kvalitet og faglig forsvarlighet i de kommersielle tjenestene, og at det skal innføres mekanismer der staten har mulighet til å legge begrensninger på etablering av nye kommersielle helseaktører – dette også for å redusere presset.

Nylig gikk høringsfristen til regjeringens forslag om en slik godkjenningsordning ut. I høringssvaret fra LO åpner LO for å nekte private helseaktører å etablere seg. LOs frykt er at enda flere vil kjøpe private helsetjenester når knappheten på helsepersonell øker i årene som kommer, og at det offentlige tilbudet blir dårligere. Til Dagsavisen sa LOs nestleder, Sissel M. Skoghaug:

«Har du penger nok, kan du kjøpe deg fram i køen til for eksempel ikke-helsekritiske operasjoner. Det bygger et A- og et B-lag (...).»

Vi i SV deler bekymringene til LO, særlig når vi ser hvordan en del av direktørene som skal forvalte helsepersonellressursene våre i det offentlige, ikke fører en god arbeidsgiverpolitikk for å beholde helsepersonell. Mitt spørsmål til statsråden er: Vil statsråden vurdere å nekte private helseaktører å etablere seg i Norge for å forebygge et todelt helsevesen?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:33:44]: Den viktigste oppgaven min er å sørge for at alle i Norge får helsehjelp av høy kvalitet når de trenger det. Da må vi ha en sterk offentlig helsetjeneste. Det er fundamentet i velferdsstaten. Jeg har sagt det mange ganger før, og jeg gjentar det gjerne: Velferdsstaten skal være den beste

helseforsikringen vi har. Det er en genial samfunnskonstruksjon. Vi yter etter evne, vi får etter behov. Vi bidrar til fellesskapet basert på inntekt og formue, noe jeg er veldig bekymret for hvis vi skulle få et annet stortingsflertall, som vil omfordele store ressurser fra folk flest, til dem som har aller mest. Det svekker den forsikringsordningen velferdsstaten har. Derfor er det veldig viktig at vi unngår det ved høstens stortingsvalg.

Vi har alltid hatt private og ideelle aktører innenfor helse. De fleste fastlegene våre er selvstendig næringsdrivende. Avtalespesialistene er også private næringsdrivende. Det finnes både ideelle og private – sykehus, rehabiliteringsinstitusjoner og rusbehandlingsinstitusjoner – som gjør en veldig god jobb. Dem samarbeider vi med. Vi skal på den ene siden sikre at vi har en sterk, god, moderne, konkurransedyktig offentlig helsetjeneste, og så skal vi også kunne samarbeide med de ideelle og private der hvor det er hensiktsmessig.

Det er den store forskjellen mellom oss og Høyre, også med tanke på siste oppfølgingsspørsmål. Vi mener at det er de offentlige sykehusene som må vurdere hvordan en kan samarbeide med private og ideelle på en god måte. Hvis en sier at det er fritt fram for alle å etablere seg og ha en slags automatisk rett til statsfinansiering, som den forrige regjeringen åpnet for, og innførte, vil det føre til større forskjeller og todeling, og vi mister kontrollen over den knappeste og viktigste ressursen vi har, nemlig helsepersonell.

Derfor mener jeg det er fullt mulig å ha et pragmatisk syn på dette, og det er det vi har når vi inviterer ideelle og private til å være med i ventetidsløftet, på lang sikt, men det skal skje gjennom avtale med det offentlige. Samtidig har vi hatt på høring forslag til en endret godkjenningsordning, som altså gir hjemler til å kunne godkjenne aktører, og også si nei til aktører hvis man ut fra kvalitetsbetraktninger, beredskapsbetraktninger eller mangel på helsepersonell mener at det er nødvendig.

Marian Hussein (SV) [10:35:48]: Jeg fikk ikke svar på om statsråden da vil nekte private helseaktører å etablere seg i Norge, for å forebygge et todelt helsevesen. Vi ser at kommersialiseringen av helse truer det offentlige helsevesenet. Stadig flere kommersielle aktører etablerer seg, sykehusene blør både penger og ansatte til kommersielle helseaktører, og beredskapshensynet, som er særlig viktig i den tiden vi lever i, blir stadig viktigere. Da har vi ikke råd til å miste dette helsepersonellet til ikke-kritiske helseoppgaver. Når flere helsekroner går rett i lomma på private aktører, undergraver det også den sterke, offentlige helsetjenesten vår.

Jeg hører at statsråden forsøker å framstille det som om man ikke har kontroll på hvorvidt avtalespesialister eller fastleger etablerer seg. Der har det offentlige kon-

troll, og der samarbeider man godt. Hvilke grep har statsråden i det hele tatt tenkt å gjøre for å forhindre en todeling av helsetjenesten vår?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:36:53]: Det svarer jeg gjerne på. Det viktigste er å gjøre den offentlige helsetjenesten så god at den er førstevalget både til innbyggerne og til helsepersonellet.

For å være det beste valget for helsepersonell må vi være den beste arbeidsgiveren. Derfor gjør vi nå store grep for å gjøre de offentlige sykehusene mer attraktive. Mer tillit til fagfolk, mer autonomi, mer frihet, ta bort tidstyver, bedre oppgavedeling og mer tillit – alt dette er viktig for å rekruttere og beholde helsepersonell. Vi jobber veldig godt med fagorganisasjonene på det.

Vi skal være førstevalget til innbyggerne våre. Det er derfor vi har lansert ventetidsløftet for å få ventetidene ned, slik at folk skal være trygge på at de får god og rask hjelp i det offentlige når de trenger det. Det skal ikke være behov for å tegne private helseforsikringer i Norge.

Vi har endret lovverket, slik at private helseaktører nå må rapportere til både kommunale og nasjonale helseregistre. Det er vi enige om, og det er veldig viktig for å ha større oversikt. Vi har hatt på høring et forslag vi har fulgt opp fra enigheten i Stortinget, som også innebærer hjemler for en godkjenningsordning for private. Nå skal ikke jeg forskuttere den høringen, for den er akkurat avsluttet, men regjeringen tar sikte på å følge opp det forslaget vi selv har foreslått.

Marian Hussein (SV) [10:38:01]: Ni av ti fastleger mener at private helseforsikringer bidrar til økt ulikhet og risiko for overbehandling i helsevesenet. De siste 20 årene har private helseforsikringer økt kraftig, og bare siden Støre-regjeringen overtok, har godt over 120 000 flere skaffet seg private helseforsikringer. Avkommersialiseringsutvalget var veldig tydelig på at man må stramme inn på ordningen. Sykehusutvalget understreket at denne utviklingen kan bidra til å svekke oppslutningen rundt den offentlige helsetjenesten vår på sikt, og i Hurdalsplattformen har regjeringen vært tydelig på at de har et ønske om en omsetningsavgift på private helseforsikringer.

Enda har vi ikke sett noe til dette. Samtidig ser vi at statsråden, i hvert fall i sin retorikk, har en omfavnelse av de kommersielle helseaktørene i sitt ventetidsløfte. Problemet her er ikke ventetidsløftet, men at regjeringens lovnader forblir ikke-innfridd av statsråden. Hvilke planer har han for å innfri det han har lovet velgerne?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:39:13]: Jeg ser på utviklingen av antallet private helseforsikringer som et symptom på at det er for mange i vårt land som er bekymret for om de får rask og god helsehjelp når de tren-

ger det. Alle vi som er velferdsstatens sterkeste forsvarere – den politiske bevegelsen vi er en felles del av, og som tross alt har hatt ansvaret for de aller viktigste velferdsreformene i Norge etter krigen, som har bygget opp et samfunn med små forskjeller og like muligheter, der vi tar vare på hverandre, og det ikke skal være lommebok, bostedsadresse eller utdanning som avgjør hvor god hjelp man får – må også være velferdsstatens fremste utfordrere når ting ikke fungerer som det skal.

Det at ventetidene begynte å øke i 2017, har skjedd parallelt med at antall private helseforsikringer har økt. Hvis vi ønsker å skape trygghet i befolkningen for at disse produktene ikke er nødvendige, må vi bevise at de offentlige helsetjenestene kan yte rask og god hjelp når det er behov. Blir man akutt eller alvorlig syk i Norge, får man verdens beste hjelp av offentlige sykehus raskt, men for en del elektive behandlinger er ventetidene for lange. Det er derfor vi nå jobber for å få dem ned. Da tror jeg også antallet private helseforsikringer og etterspørselen etter dem vil gå ned.

Marian Hussein (SV) [10:40:20]: Jeg skal be en annen statsråd komme opp for å svare.

Storbyene er ikke lenger for vanlige arbeidsfolk med vanlig lønn. SV har i mange tiår advart mot konsekvensene av manglende sosial boligpolitikk, og det har fått brutale konsekvenser for arbeidsfolk. Null prosent, altså ingen, av de omsatte boligene i Oslo har en helsefagarbeider råd til i denne byen. Fagarbeiderindeksen, som ble lagt fram denne uken, var med andre ord alt annet enn oppløftende lesing for framtidens helter, som vi trenger flere av. Skal vi tro framskrivingene, vil det også gjelde mulighetene for sykepleiere i boligmarkedet. Boligprodusentene rapporterer at vi har den laveste byggeaktiviteten siden annen verdenskrig, og at den lave boligbyggingen vil ramme alle som trenger et sted å bo. Hva vil statsråden gjøre for å stimulere til og tilrettelegge for mer boligbygging?

Statsråd Erling Sande [10:41:27]: Takk for eit viktig spørsmål.

Vi ser no at presset på bustadmarknaden er høgt, og at det blir bygd for få nye bustader. Det heng òg i hop med den dyrtida vi har vore inne i. Difor har det heilt sentrale for Senterpartiet og Arbeidarpartiet i regjering vore å føre ein økonomisk politikk sånn at vi får kontroll med prisveksten og forhåpentlegvis får snudd renteoppgang til rentenedgang. Det vil vere det overordna viktige også når det gjeld å få auka aktivitet i bygging av nye bustader.

Vi har også, i godt samarbeid med SV her på Stortinget, styrkt Husbanken. Husbanken er eit fantastisk verkemiddel vi no brukar meir aktivt, og på det viset gjev

fleire moglegheit til å få startlån, noko som også kan trigge bygging. Vi styrkjer også dei andre ordningane.

Vi jobbar kontinuerleg med forenkling, og det er viktig. Vi må forenkle reglar og bruke digitalisering, sånn at bygningsbransjen kan få ned kostnadene sine.

Marian Hussein (SV) [10:42:48]: Jeg hører at regjeringen venter og ser på renten, mens SV hjelper til med å styrke Husbanken som en viktig aktør. Jeg hørte heller ikke der et svar på hva man gjør for å stimulere til mer boligbygging – når boligbyggerne sier ifra om at man ikke har nok boligbygging nå.

Dessverre er det ikke bare utfordringer med å bygge og kjøpe bolig i denne byen; det er også stadig flere som har store problemer med å betale husleien sin. På over to år har leieprisen økt med over 20 pst. Skal fagfolk ha råd til å bo i nærheten av jobben, må det tas kraftige grep, og det må skje nå.

Samfunnet er helt avhengig av at alle samfunnslag har råd til å bo i byene. Uten helsefagarbeideren, sykepleieren og barnehagelæreren vil byene stoppe opp. Stortinget har vedtatt at regjeringen må gjeninnføre Husbankens tilskudd til utleieboliger. I statsbudsjettet for 2025 la regjeringen null kroner på ordningen. Hvilke grep tenker statsråden å foreta seg for å sørge for nok rimelige utleieboliger for folk?

Statsråd Erling Sande [10:43:48]: Eg veit ikkje om eg er heilt einig i korleis svaret mitt blei gjeve att, for eg trur både Senterpartiet og Arbeidarpartiet, i lag med SV, er einige om at vi i fellesskap stimulerer Husbanken. Vi hadde lagt til grunn ein ganske høg vekst i Husbanken allereie i det forslaget vi presenterte, og vi styrkte ordninga ytterlegare her i Stortinget i gode rundar om budsjettet. Det er viktig, for det at dei som er vanskelegstilte på bustadmarknaden, kan få hjelp av fellesskapet knytt til å få lån, betyr òg at fleire kjem i posisjon til å kjøpe seg bustad. Det at ein ønskjer fleire bustader, er òg med på å tryggje bygging av fleire bustader.

Eg må få leggje til at det vi gjer knytt til forenkling, også er ganske viktig, for ein god del av dei byggjesøkna-dene som trass alt er på gang, stoppar opp på grunn av at ein kanskje ikkje tilfredsstiller krava til dokumentasjon eller har fylt ut rett skjema, osv. Klarer vi å forenkle dette, får vi bygd kjappare, og det er også viktig.

Presidenten [10:44:51]: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Ola Elvestuen (V) [10:45:09]: Mitt spørsmål går til klima- og miljøministeren. Jeg la merke til at helseminister Vestre i sitt første svar i dag understreket at det er viktig at vi tenker som Europa, tenker som europeere. Jeg kunne ikke ha vært mer enig. I Europa jobber EU nå

målrettet med å redusere sine klimagassutslipp. Global oppvarming er det største problemet verden står overfor, og de jobber målrettet for å redusere sine utslipp med 55 pst. innen 2030. Det skjer gjennom Klar for 55-pakken og REPowerEU.

Vi har også meldt inn til FN at vi skal kutte utslippene våre med 55 pst., sammen med EU, og vi har fått en klimaavtale. Regjeringen har riktignok ikke gitt oss en forsterkning av klimaavtalen ennå, at vi også skal gå for 55 pst. kutt i utslippene, men vi venter på det. Det er også en voldsom regelutvikling i Europa for å nå målet. Samtidig holder man i Norge på med en voldsom kran-gel i regjeringen om å ta inn tre direktiver som er helt uproblematiske. Det er vel ingen konflikter knyttet til de tre direktivene. Det vil bl.a. gjøre at vi også begynner å kjøre med mer miljøvennlig biodrivstoff, og slik sett følge resten av Europa.

Regjeringen fikk i forrige uke en utredning fra Miljødirektoratet om klimatiltak i Norge. Det er en voldsom mobilisering for næringsutvikling i Europa, og Miljødirektoratet understreker at for å få til næringsutvikling og utslippskutt krever det tydelige signaler og en klar politisk retning også fra den norske regjeringens side. Når det er så vanskelig å kjøre igjennom disse enkle direktivene, hvordan vil statsråden sørge for at norsk næringsliv – som er viktig for å få ned utslippene – skal få den forutsigbarheten de trenger i årene framover?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [10:47:24]: Det er ingen tvil om hvilken retning EU har satt for både klimapolitikken og industripolitikken framover, og det skal vi være enormt glade for. Dette er på mange måter en krevende tid å jobbe med klimapolitikk internasjonalt på, men i det som er vårt viktigste marked, kuttes utslippene år for år, og det kommer de til å fortsette å gjøre i årene framover. Det betyr for Norges del – enten man liker det eller ikke – at dersom norsk næringsliv skal være konkurransedyktig i framtiden, må vi også sørge for å kutte våre utslipp her hjemme og få fart på omstillingstakten i norsk økonomi, sammenlignet med det som har vært situasjonen tidligere, og sørge for at vi tar inn over oss den store markedsendringen som er i ferd med å skje.

Dette er noe denne regjeringen har samarbeidet veldig godt om i hele denne regjeringsperioden. Vi har fått på plass et system der vi får disse årlige faglige utredningene fra Miljødirektoratet, som et grunnlag for å diskutere politikk. Vi har brukt Klimastatus og -plan til å sørge for å planlegge både hvordan vi støtter, hvordan vi krever – gjennom krav – og hvordan vi lager målsettinger for utslippsreduksjoner her hjemme, som sørger for at vi tar inn over oss den jobben som trengs for å sikre norsk konkurransekraft, og for at norsk næringsliv skal

ha forutsigbare signaler for hva de skal igjennom i årene framover.

Ser man på resultatene av den politikken, mener jeg den er veldig god med tanke på at vi skal være i stand til å levere til det europeiske markedet også i framtiden.

Klimakontrollen, som er et samarbeid mellom Skift, ZERO og PwC, har estimert at klimagassutslippsreduksjonen er flyttet åtte år i riktig retning i løpet av de par siste årene gjennom de statsbudsjettene som er vedtatt av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Det er et godt grunnlag for omstillingen og for vår tilknytning til Europa framover.

Ola Elvestuen (V) [10:49:26]: Til det siste vil jeg påpeke at det i Grønn bok, slik den ble lagt fram i høst, vel sto at det var umulig å si om tiltakene i statsbudsjettet ville føre til reduserte utslipp eller ikke, så noen pådriver var de jo ikke.

Som statsråden sier: Europa går målrettet fram. Det er en målrettet regelutvikling for å nå 55 pst. innen 2030. Norge trenger den samme utviklingen her og det samme regelverket for å gjøre det. Det gjelder særlig for norsk næringsliv – og særlig for å få tilgang til de støtteordningene som nå utvikles i Europa – men da må vi ta inn direktivene.

Vil vi få på plass flere direktiver med denne regjeringen, eller kan vi i beste fall få disse tre direktivene man nå krangler så mye om? For norsk næringsliv viser dette i hvert fall at det ikke kan være noen framtid med denne sammensetningen.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [10:50:32]: De direktivene representanten viser til, er i all hovedsak på en annen fagstatsråds område. Vi er opptatt av at klimasamarbeidet med EU skal fortsette, både fram mot 2030 og etter 2030, noe regjeringen har vært veldig tydelig på at den ønsker. Det henger selvfølgelig veldig naturlig sammen med at vi er en del av et europeisk marked, og at norsk næringsliv og norsk industri, bedrifter, leverer sine varer og tjenester til det markedet. Da er det viktig at vi er en del av den samme omstillingen.

Det har vi gjennomført på en veldig god måte, mener jeg. Det er mange eksempler på det på klimaområdet i denne perioden. ETS2, altså det oppdaterte kvoteregulverket for bl.a. skipsfarten, ble innført i rekordfart. Det viser at vi, Arbeiderpartiet og Senterpartiet, tar dette på alvor og finner gode løsninger. Det skal norsk næringsliv være glad for, for den omstillingstakten er det viktig at vi opprettholder i årene framover.

Ola Elvestuen (V) [10:51:33]: Det området hvor vi henger lengst etter resten av Europa, er på arealbruk og arealbruksendring, bl.a. avskoging. Det avskoges ca. 60 000 dekar i Norge hvert år, ifølge Landbruksdirekto-

ratet, altså 60 km² – det er på størrelse med Nesodden kommune – og fra regjeringens side har det vel knapt kommet noe tiltak for å begrense denne avskogingen. Selv ikke i naturmangfoldmeldingen vi skal behandle i morgen, ligger det noen tiltak for å begrense dette.

Spørsmålet er egentlig: Vil statsråden komme med tiltak for å redusere avskoging i Norge fram mot 2030? Vi skal altså ha null utslipp innen 2030, og vi har underskrevet i Glasgow at vi også skal stoppe avskoging i verden innen 2030. Vil Norge komme med tiltak i Norge for å redusere avskoging innen 2030?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [10:52:32]: Det enkle svaret på det er ja. Vi har kommet med tiltak allerede. Jeg kjenner meg ikke igjen i beskrivelsen representanten gir av hvordan vi finner løsninger i naturpolitikken. Vi har allerede levert et naturskogkart, for første gang, som viser hvor naturskog finnes i hele Norge. Det gir et helt annet kunnskapsgrunnlag for norske kommuner når de skal sette seg ned og lage sine planer. Allerede fra dag én kan de gå inn og se hvor den naturskogen er, og hvor det er viktige verdier det er viktig at man ser på før man lager kommunale planer. Det gir også muligheter for å planlegge annerledes allerede før ting kommer på spissen, f.eks. i en detaljert konsekvensutredning.

Det mener jeg er veldig bra, for det gir kommunene et bedre beslutningsgrunnlag når de skal foreta sine beslutninger, og det sørger for at vi avveier ulike hensyn på en best mulig måte. De tiltakene følger vi opp, og den kunnskapen er jeg helt sikker på at kommer til å bli godt brukt av norske kommuner i årene framover.

Ola Elvestuen (V) [10:53:33]: Nå er vi litt over i plan- og bygningsloven, så jeg tror jeg skal gå over til kommunalministeren.

I den samme rapporten sier Miljødirektoratet at for å redusere avskoging må vi «styrke innsigelsesinstituttet og statlige planretningslinjer», slik at klima- og miljøhensyn blir ivaretatt i større grad. Dette med avskoging har jo ligget flatt.

NRK gjør sine undersøkelser – de har gjort mange – f.eks. om bit-for-bit-nedbygging. De hadde for en stund siden et oppslag om de hundre største nedbyggingene, der kommunalministeren kommenterte at «i det store bildet har jeg inntrykk av at kommunene gjør en god jobb for å sikre god arealforvaltning». Samtidig har vi fått Viken Park, som har blitt vedtatt, med nedbygging av natur. Det er altså en stor nedbygging av natur i Norge.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hva gjør statsråden for at vi skal redusere avskoging i Norge i årene framover og følge opp klimaavtalen med EU?

Statsråd Erling Sande [10:54:40]: Klima- og miljøministeren viste jo til heilt konkrete tiltak. Frivillig skogvern er eit anna tiltak ein gjer for å ta vare på skog, og verdiane som ligg i skogen, har også ein effekt på det.

Eg har lyst til å gripe fatt i det representanten Elvestuen innleia med, nemleg reportasjane om nedbygging av norsk natur, for det har vore diskutert før i denne sal. Nokre av desse inngrepa ligg for det fyrste i førre regjeringsperiode – dei fleste av dei. Dette er altså inngrep frå perioden 2017–2022, og planane for desse inngrepa, både reguleringsplanane og arealplanane, ligg jo mange, mange år før det igjen. Det eg er oppteken av, er at kommunane i dag har eit godt planverk og ein god plan- og bygningslov og gode forskrifter som følgjer opp den, som gjev dei gode verktøy til å gjere viktige avvegingar i arealplanlegginga deira. Mitt inntrykk er at kommunane tek det på største alvor.

Une Bastholm (MDG) [10:55:51]: Mitt spørsmål går til miljøministeren, så vi får invitere ham opp igjen.

Noe av poenget med samarbeidene om klima og natur er jo å få naturen til å bli tatt vare på i praksis. I forrige uke ble det sluppet en bombe i Asker formannskap. Det viste seg at Forsvarsdepartementet og Chemring Nobel har planer om å plassere en stor sprengstoffabrikk midt i Hurummarka. Hurummarka er Asker kommunes største sammenhengende friluftsområde og skogsområde. Asker kommune er Norges åttende største kommune, og den er i storbyregionen Oslo, så dette er et friluftsområde som er svært opptatt og veldig viktig for befolkningen. Det er flekkvis naturskog i området, og det er altså snakk om en arealbruk, uten noe omsyn til begrensning, på rundt 400 fotballbaner – av det man kjenner til til nå.

Kan statsråden garantere at naturen også vil bli tatt hensyn til i mulighetsstudien som skal komme den 25. februar, og at naturens stemme blir forsvart i regjeringen i denne saken?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [10:56:59]: Naturen skal bli godt tatt vare på og godt utredet i alle saker. Det er et perspektiv hele regjeringen stiller seg bak, og som jeg har en forventning om at alle – enten de som utreder tiltak, eller kommuner, når de ser på et tiltak – tar med i beregningen og jobber med på en grundig, skikkelig måte. Det er et viktig perspektiv for å sørge for at man har best mulig beslutningsgrunnlag, og det beslutningsgrunnlaget har denne regjeringen i tillegg varslet at vi vil styrke framover.

Jeg nevnte naturskogkartet i mitt forrige innlegg. Jeg er opptatt av at vi nå får brukt det så raskt som mulig og på en best mulig måte. Vi har i år bevilget 50 mill. kr til arbeidet med arealregnskap. Det mener jeg er et veldig godt tiltak, som kommer til å virke framover. Vi har også tydeliggjort og gitt klarere føringer i nasjonale forvent-

ninger til regional og kommunal planlegging og til de statlige planretningslinjene. Det er også gode grep for å sørge for at kommunene gjør en tilstrekkelig vurdering av natur.

Une Bastholm (MDG) [10:58:02]: Per nå er det ikke offentlig kjent om man reelt sett har gjort vurderinger av andre lokasjoner enn altså midt i Hurummarka, hvor det er mye naturskog, og hvor det også er en del tidligere flatehogd skog som er på vei tilbake. Det er altså et typisk eksempel på det statsråden i flere uttalelser har sagt at vi må begynne å ta bedre vare på, for det er her det rikeste naturmangfoldet er, det er her flest rødlistearter i Norge bor – i naturskog.

Proessen nå er at det skal legges fram en mulighetsstudie for Asker kommunestyre 25. februar. I det hele tatt vil det å se på andre lokasjoner være veldig viktig, for her er det snakk om Forsvarsdepartementet og sikkerhetspolitiske hensyn, som gjør at veldig mange av de vurderingene sannsynligvis ikke vil kunne være offentlige. Jeg trenger en garanti fra statsråden med ansvar for natur om at naturens stemme i det hele tatt vil få en plass i Forsvarsdepartementets arbeid med den mulighetsstudien, for det de vil vektlegge, er sikkerhet og økonomi.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [10:59:09]: Som representanten Bastholm viste til, er dette en sak som først skal opp i Asker kommunestyre, og hvordan Forsvarsdepartementet jobber med sin del av den prosessen, får Forsvarsdepartementet svare på.

Som jeg var tydelig på, er mitt perspektiv at natur skal være vektlagt, hensyntatt og sett på i alle saker som er av betydning for naturen. Det er helt avgjørende hvis vi skal klare å gjøre noe med bit-for-bit-nedbyggingen av naturen og sørge for at de klare nasjonale målsettingene som er satt i naturmeldingen, blir nådd, sånn at vi i framtiden klarer å ta bedre vare på naturen vår enn det som har vært tilfellet tidligere.

Det har jeg en forventning om at man følger opp på alle forvaltningsnivåer. Kommunene må gjøre sin del av jobben, fylkeskommunene må gjøre sin del av jobben, og staten må selvfølgelig også gjøre sin del av jobben. Der har denne regjeringen vist retning. I Nasjonal transportplan sier vi veldig tydelig hvordan vi ønsker å planlegge eksempelvis transportsektoren framover, for å sørge for at de gjør gode vurderinger. Det mener jeg man skal gjøre innen alle andre sektorer.

Presidenten [11:00:09]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Bård Ludvig Thorheim (H) [11:00:24]: Avveiningen mellom vern av natur på den ene siden og behovet for

mer kraft på den andre siden er en sentral problemstilling innenfor klima- og miljøministerens ansvarsområde.

I en tid hvor det er avgjørende å få ned strømprisene, øke konkurransekraften for norsk næringsliv og lykkes med klimaomstillingen, ser vi i Høyre behov for å gi økt adgang til å bygge ut vannkraft, også i enkelte tilfeller hvor det berører vernede vassdrag. Vernet som ble innført og supplert i flere omganger, stanset i praksis det meste av ny kraftutbygging og oppgradering av vannkraft.

Vi har fra Høyres side flere ganger i denne salen tatt til orde for nye føringer som gir større rom for vurderinger og avveininger mellom hensynene. Høyre ønsker en gjennomgang av verneplanen for norske vassdrag og å vurdere potensialet for kraftproduksjon som ikke forringer verneverdiene. Det handler ikke bare om flomvern, men også om mer kraftproduksjon.

Vi ser i media, minutt for minutt, at regjeringen er svært fiksert på strømpriser og kraftmarkedet akkurat nå. Selv om regjeringen tidligere i denne stortingsperioden ikke har villet støtte Høyres forslag om å se på vernebestemmelsene, kan det kanskje hende at de ser annerledes på saken nå. Det virker å sitte løst å endre politikken som faktisk kan bedre kraftbalansen og få strømprisene ned. Mer kraftproduksjon er helt klart i den kategorien.

Kan statsråden avklare om regjeringen nå vil komme Høyre i møte og bidra til et bredt forlik om vannkraft og vernebestemmelser som kan gi oss mer vannkraft?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [11:02:10]: La meg starte med å si at folk skal være veldig glad for at denne regjeringen er svært fiksert på strømkrisen. Hadde den forrige regjeringen vært like fiksert på det denne regjeringen har jobbet med – mer fornybar kraft og raskere å få nytt strømmnett fram – hadde vi kanskje vært i en litt annen situasjon med tanke på de målene vi har framover, og sørget for konkurransekraft, arbeidsplasser og verdiskaping i hele landet vårt, og at de som har behov for kraft for å elektrifisere, kunne fått den kraften raskere.

Det er ingen tvil om at det også ligger et potensial for mer fornybar kraft i vernede vassdrag. Regjeringen har jo vært åpen for det tidligere. Vi har åpnet for en snever åpning knyttet til det som handler om flomvern, i flom- og skredmeldingen som kom i fjor. Det mener jeg er bra, også ut fra at vi skal finne hensiktsmessige måter å gjennomføre klimatilpasningstiltak på som kan være bra for folk rundt omkring i landet.

Vi er åpne for å være med og diskutere disse sakene framover også, for å sørge for at vi har bestemmelser

som sikrer at balansen mellom behovet for mer fornybar kraft og det å ta vare på naturen, er god i alle saker.

Samtidig har jeg lyst til å si at verneplanen for vassdragene våre egentlig er et fascinerende stykke arbeid. Den ble vedtatt for første gang av Stortinget i 1973 og oppdatert gjennom seks vedtak etter det. Den omfatter i dag 390 objekter og er et representativt utsnitt av Norges vassdragsnatur.

Potensialet for å gjøre store endringer i den tror jeg ikke ligger der. Den skal i utgangspunktet som hovedregel ligge fast for å være med og sørge for at den naturen som er satt av, blir tatt vare på på best mulig måte, at det representative utdraget av vassdragsnaturen består for framtidige generasjoner, og at vi ikke gjør ting som f.eks. bidrar til å forsterke det jeg er opptatt av: at vi kan miste et lite stykke Norge i form av at villaksen vår kan bli borte. Det er alltid et potensial for å se på om vi kan gjøre endringer, små grep, som sikrer balansen. Det er vi alltid åpne for.

Bård Ludvig Thorheim (H) [11:04:14]: Jeg setter stor pris på at statsråden går inn på problemstillingen og drøfter den. Det er veldig bra at vi kan ha sånne diskusjoner i Stortinget.

Først vil jeg bare si at når det gjelder kraftutbygging, hadde Solberg-regjeringen i snitt 2 TWh i året i kraftutbygging, mens 0,4 TWh er resultatet hittil. Det er klart at det også gjør noe med strømprisen – men la oss se framover.

Hvis jeg kan være lite grann mer spesifikk, skjønner jeg det sann at det er signal om at regjeringen her kan se på enkelte bestemmelser. Vil det da være aktuelt å si at konsesjonssøknader over 1 MW ikke lenger må forelegges Stortinget, fordi det har gjort at det i praksis ikke blir nye kraftsøknader? Det andre er: Kan man vektlegge andre tunge samfunnshensyn enn flom og skred, nett-opp mer kraftproduksjon?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [11:05:18]: Det er riktig at det ble bygd ut mer kraft under Solberg-regjeringen, men det ble jo bygd ut på en måte som skapte en tillitskrise knyttet til hele konsesjonsregelverket vårt. Det gjorde at særlig utbygging av landbasert vindkraft – som er der vi har det største potensialet – stoppet fullstendig opp og nå er svært vanskelig å ta opp mange steder. Det har jeg stor respekt og forståelse for, til tross for at f.eks. Miljødirektoratet sier at potensialet for mer landbasert vindkraft, også med små konsekvenser for natur, fortsatt er stort i Norge. Det er en tillitskrise vi egentlig har slitt med denne regjeringsperioden, men vi har funnet løsninger. Vi har gjort mer for å gi lokale myndigheter mer selvbestemmelse, gi flere insentiver og også sørge for bedre rammer for å ta vare på

naturen og skissere hvordan konsesjonsprosessen skal skje.

Selve regelverket knyttet til utbygging av vannkraft i vassdragene våre er energiministerens ansvarsområde. Han må komme tilbake og svare på detaljene i det, men vi er altså åpne for å være med på å diskutere denne balansen på en best mulig måte.

Bård Ludvig Thorheim (H) [11:06:21]: Før jul opplevde vi store pristopper i strømprisen. Energiministeren ble sitert av Financial Times på at vi hadde en «shit situation». Effektoppgradering av vannkraftverkene vil effektivt kunne halvere denne typen pristopper – eller mer enn halvere. På tross av det betydelige behovet for effektoppgradering av vannkraft for å redusere strømpristoppene, ser man eksempler på – f.eks. i kraftprosjektene i Røldal-Suldal – at det kommer innsigelser som illustrerer at fornybar kraft med stor samfunnsnytte ikke prioriteres høyt nok.

Høyre har et forslag i naturmeldingen som tydelig prioriterer opp hensynet til fornybar kraft i arealsaker, men ser ikke at regjeringen gir sin støtte til det. Når skal etater og statsforvaltere få tydelige politiske føringer om at vi trenger mer fornybar kraft, og at det må prioriteres relativt høyt i arealprosesser?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [11:07:26]: Den føringen kan man slå opp og lese i naturmeldingen, for regjeringen har vært veldig tydelig på at der vi må bygge ned arealer i årene framover, er det i stor grad til kraft og til nett vi trenger i den omstillingen vi skal ha i årene framover, og for å sikre vår konkurransekraft.

Jeg synes det er litt rart at representanten trekker fram en spesifikk sak som nå er til behandling, og har forhåndskonkludert før man egentlig har fått se hele beslutningsgrunnlaget. Grunnen til at jeg synes det er rart, er at spørsmålet her er balansen mellom mer fornybar kraft og bedre effektutnyttelse av kraftsystemet vårt og det å ta vare på villreinen vår. Villreinen er noe vi står i fare for å miste hvis vi ikke sørger for en bedre beskyttelse av den. Vi er opptatt av å se på hvordan vi kan få til ting på én gang – både effektoppgraderinger og tiltak som sørger for at vi tar vare på villreinen for framtiden. At Høyre uten egentlig å se på beslutningsgrunnlaget i det hele tatt, har valgt å forhåndskonkludere, synes jeg er litt spesielt.

Presidenten [11:08:28]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Bård Hoksrud (FrP) [11:08:43]: Jeg kan ikke dy meg helt fra Helse Midt-Norge og St. Olavs hospital.

De ansatte har gjort en fantastisk jobb, men i fjor ble det 2 521 færre nyhenviste, og antallet avviste økte. Det

var 3 380 nye pasienter som bare ble avvist. Det er over 11 pst. avslag, og det er høyt.

I høst gikk administrerende direktør i Helse Midt-Norge av, kort tid før Riksrevisjonen kom med sterk kritikk av innføringen av Helseplattformen i helseforetaket. Til tross for at direktøren var tydelig på hvor frivillig oppsigelsen var da han leverte den, fikk han en fallskjerm gjennom en seniorrådgiverjobb i samme helseforetak, med 1,8 mill. kr i lønn og mulighet for hjemmekontor – en lønn godt over det statsråden selv har. Direktøren gikk, og Riksrevisjonen slo fast at innføringen av Helseplattformen har truet pasientsikkerheten og redusert effektiviteten i pasientbehandlingen. Den har blitt ekstremt dyr og blir dyrere og dyrere for hver dag. Ja, fylkeslegen har til og med koblet dødsfall til Helseplattformen.

Det er svært provoserende for de ansatte, som er brukerne av systemene, pasienter som blir avvist, og pårørende til pasienter som får det vanskeligere, å se at personen som til sjuende og sist var ansvarlig for innføringen, blir belønnet på denne måten. Mener statsråden det var riktig av Helse Midt-Norge å ansette direktøren som rådgiver, med 1,8 mill. kr i lønn og mulighet for hjemmekontor, etter den prestasjonen som ble vist med innføringen av Helseplattformen?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:10:09]: Takk for spørsmålet. La meg først bare si at vi aldri har behandlet flere ved norske sykehus enn nå. Ventetidene går ned, og det er ingen grunn til å tro at norske leger og spesialister ikke gir behandling til pasienter som har rett på det. Hvis representanten skulle komme over slike tilfeller, er det viktig at vi får vite om dem. Da er det også viktig at en bruker sine klagerettigheter som pasient og følger dem opp. Jeg mener det ikke er grunnlag for den alvorlige påstanden.

Jeg er veldig glad for at St. Olav, som har hatt store utfordringer med innføring av Helseplattformen – en beslutning som ble forberedt i 2016, og en kontrakt som ble inngått i 2019, da Fremskrittspartiet satt i regjering – har klart å få til en snuoperasjon til tross for disse utfordringene. De har bedre balanse i økonomien, de har kortest ventetider i landet, og ting går bedre. Det er veldig bra. Heia St. Olav som har fått til det!

Det er hevet over enhver tvil at innføringen av Helseplattformen har vært vanskelig og krevende, og jeg skjønner at mange er frustrert. Jeg har vært i Trondheim, i Ålesund og i Nord-Trøndelag, jeg har snakket med leger, sykepleiere, helsefagarbeidere, ledelse og tillitsvalgte, og jeg har satt meg ned og sett på hvordan Helseplattformen er. Jeg hører noen som er veldig kritiske, og de har helt sikkert gode grunner til det. Jeg møter andre som er svært positive, fordi de har fått en bedre arbeidshverdag.

Jeg hører også mange som er et sted i midten. Jeg mener vi må høre like mye til alle disse.

Vi har vært opptatt av å være tydelige overfor Helse Midt-Norge om at de må ta de bekymringsmeldingene som kommer om brukervennlighet og effektivitet, på alvor. De må gjøre alt de kan for å rette de feilene, og også utfordre leverandøren på det. Vi har bevilget ekstra penger for et brukervennlighetsløft, og jeg håper og tror at det kan ha effekt.

Jeg forstår at det er meninger om avlønning og insentiver til ansatte, både i privat og i offentlig sektor. Det skjønner jeg veldig godt, også at det stilles spørsmål ved det. Likevel er og blir det sånn at det etter norsk lov er helseforetakene som er ansvarlig for sine ansettelsesforhold, og det er da helseforetakene som må vurdere hvilke beslutninger de tar, og hvor godt de står seg i møte med offentligheten.

Bård Hoksrud (FrP) [11:12:15]: Jeg tror statsråden bør ta seg en tur ut og prate med noen fastleger, for det er klare tilbakemeldinger om at de opplever at det å henvise betyr at det bare blir avvist, og de opplever veldig ofte avvisinger. Verken statsråden eller jeg vet om dette er reelle avvisinger eller ikke, men det er veldig rart at det skjer akkurat i samband med at statsråden har gått høyt ut med at ventelistene skal ned. Vi får altså tilbakemeldinger fra både fastleger og pasienter om at de ikke får det tilbudet de trenger.

Siden statsråden tok opp det han gjorde: Arbeiderpartiet snakker ofte om moderasjon i lederlønninger og kritiserer ofte private bedrifter for både høye lønninger og fallskjermer. Det er derfor interessant å vite hva statsråden på generelt grunnlag mener – om det er riktig av et helseforetak å gi 1,8 mill. kr i lønn til en seniorrådgiver, og om statsråden faktisk har tillit til styret i Helse Midt-Norge, som har gitt den tidligere direktøren en så raus lønn i den nye jobben, med bakgrunn i sterk kritikk i rapporten fra Riksrevisjonen.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:13:17]: Det er nok mange som bør gå i seg selv og vurdere om man har tatt bekymringer på alvor tidsnok. Det er Riksrevisjonens rapport ganske tydelig på. Jeg tar fullt ansvar for det denne regjeringen gjør, og så får andre tidligere regjeringer og regjeringsmedlemmer ta ansvar for de beslutningene de har tatt, hvilke advarsler de valgte å lytte eller ikke lytte til, hvordan de vurderte situasjonen, og hvordan dette ble gjennomført. Jeg gjentar at kontrakten med leverandøren av Helseplattformen ble inngått i 2019. Det var lenge før denne regjeringen kom inn i Helse- og omsorgsdepartementet.

Antallet avviste henvisninger har økt noe hvert eneste år i mange år. Det er ingen grunn til å tro at det er en sammenheng mellom ventetidsløftet og avvising-

ene. Dette følger vi med på måned for måned. Dette er også diskusjoner i partnerskapsmøtene om ventetidsløftet, der også fagforeningene og arbeidsgiverorganisasjonene sitter. Når det gjelder hvilke lønnsbetingelser som gis til helseforetakene, er det etter norsk lov helseforetakene som vurderer, og de må ta ansvar for at avtalene de inngår, står seg i møte med offentligheten.

Presidenten [11:14:23]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Mudassar Kapur (H) [11:14:37]: Mitt spørsmål går til en som allerede har skjønnet det: Hvis vi ser på boligmarkedet, må vi faktisk tilbake til 1946 for å finne lave byggeaktivitet enn den vi hadde i 2024. Dette er selvfølgelig dramatisk for byggebransjen, men det er også særlig dramatisk for den enkelte som ikke kommer inn i boligmarkedet. Vi ser at altfor mange står utenfor boligmarkedet, særlig i pressområdene. Mange unge sliter med å kjøpe sin første bolig.

Vi har hatt mange diskusjoner om dette i Stortinget tidligere, og det det har blitt vist til gang på gang, har vært regjeringens boligmelding. Da den endelig kom etter nesten tre år, var den full av lovnader om at man skulle vurdere og utrede videre. Det er i seg selv positivt, men nå er vi godt på vei inn i siste del av denne stortingsperioden, og det har fortsatt ikke kommet noe som helst konkret, særlig på forenkling av plan- og bygningsloven. Det har selvfølgelig vært gjort noe på digitalisering og andre ting, men når det gjelder å forenkle regelverket slik at det er mulig å bygge både raskere og rimeligere, har det ikke kommet noe konkret. Samtidig tar man en del andre grep, f.eks. at man utvider startlånsordningen ved å ta inn flere målgrupper. Det gjør at man styrker etterspørselssiden. Enda flere får lov til å være med i budrunden og drive budene oppover, men når en ikke får gjort noe med tilbudssiden, kan den langsiktige effekten dessverre bli at boligprisene fortsetter oppover.

Statsråden har tidligere sagt at det jobbes med forenklinger, så mitt konkrete spørsmål er: Når får vi se disse forenklingene? Vil det bli lagt fram noe for Stortinget i løpet av denne perioden?

Statsråd Erling Sande [11:16:38]: Det representanten Mudassar Kapur seier, er heldigvis ikke riktig, for det skjer jo noko på forenklingsområdet. Eit tydeleg eksempel er gjennomgangen vi no gjer av byggt teknisk forskrift, ei viktig forskrift for byggebransjen. Vi gjer ho klarare og enklare, og ikkje minst digitaliserer vi ho, slik at vi sikrar at det er lettare tilgjengeleg for byggebransjen. Det har vore etterspurt, og det er òg gode tilbakemeldingar på den jobben. Dei fyrste paragrafane er på høyring i desse dagar, så her skjer det ting fortløpande.

I tillegg har vi styrkt Husbanken. Det er avgjerande viktig i den tida vi står i. Når vi hjelper marknaden, når det ikkje blir bygd mange nok bustader – for det er situasjonen i dag – må vi bruke dei verktøya vi har for å stimulere til meir bygging. Her i salen er det fyrst og fremst Senterpartiet og Arbeidarpartiet, i lag med SV, som har vore villige til å ta i bruk Husbanken langt meir aktivt enn førre regjering gjorde, og langt meir aktivt enn slik det har vore gjort på veldig mange år. 32 mrd. kr i auka utlånsramme gjer at fleire kan få startlån. Enkelte kan også prøve ut den utvida startlånsordninga, som representanten viste til. Det bidreg til større etterspørsel i bustadmarknaden, og etterspørselen må vere der for at bustader skal byggjast.

Forenkling av regelverk og digitalisering er særleg viktig. Ser vi på dei byggjesøknadene som er i gang, stoppar veldig mange av dei i pendelen mellom utbyggingar og kommune på grunn av manglande dokumentasjon, krav som ikkje er oppfylte, osv., og der blir dei ofte ståande unødvendig lenge. Vi får opp farten ved å leggje til rette for verktøy for kommunane, men òg gjennom forenkling. Det tek ned tidsbruken og kostnadene for byggebransjen.

Mudassar Kapur (H) [11:18:46]: Det er helt greit at statsråden anerkjenner problemstillingen; det skulle bare mangle. At man har sendt noen paragrafer på høring, er også bra, i hvert fall når man er inne i sitt fjerde år i regjering. Det jeg er ute etter, er å få noen konkrete svar på hvilke forenklinger som kommer, og om de kommer. Jeg spurte helt eksplisitt etter om det vil bli lagt fram noe for Stortinget i løpet av denne stortingsperioden, og det får jeg ikke svar på – altså helt konkrete forenklinger.

La meg ta en ting statsråden selv er opptatt av: at søknader blir liggende mellom kommune og søker. Vel, Høyre har foreslått at man burde innføre en egen frist for når den enkelte søker kan få et komplett mangelbrev, slik at det ikke blir en evig pingpong mellom søker og kommunen. I praksis kan det gå fem, seks, sju, åtte måneder før søknaden engang blir ansett komplett nok til at byggesaksreglene gjelder, når det gjelder frist for behandling. Denne typen saker har vi ikke fått noe av, så jeg spør igjen: Når kommer disse forenklingene?

Statsråd Erling Sande [11:19:49]: Eg står her og prøver å forklare så godt eg kan at det er eit stort arbeid på gang når det gjeld byggteknisk forskrift. Det skjer i regi av Direktoratet for byggkvalitet, og eg inviterer gjerne representanten til ein prat om det der eg i meir detalj kan leggje fram det spennande og viktige arbeidet dei gjer.

Forenkling er viktig, ikkje berre for byggebransjen. Det er også viktig for kommunane, og fleire kommunar brukar no eByggesak og tek i bruk digitale verktøy vi i

fellesskap legg til rette for dei. For mange kommunar kan det vere krevjande å ha det verktøyet som skal til for effektiv saksbehandling på byggesaker. Då må vi stille opp og sjå kva vi kan gjere i fellesskap for å leggje til rette for det. Vi har nokre eksempel som er brukt tidlegare. Ved å digitalisere eksempelvis nabovarsel veit vi at vi har spart over 1 mrd. kr berre i porto, så langt digitaliseringa har kome der. Det er eit eksempel på det potensialet som ligg i digitaliseringa vi no utviklar.

Mudassar Kapur (H) [11:20:54]: Jeg er enig i at digitalisering av nabovarsel er en smart måte å gjøre det på. Jeg vil bare minne statsråden om at dette er noe veldig mange kommuner var i gang med for lenge siden. Det har vært mulig å sende digitalt nabovarsel, f.eks. her i Oslo, helt tilbake til perioden 2018, 2019 og 2020, så det er ikke slik at dette er noe helt nytt. Det kan godt hende at det er en ny nasjonal standard statsråden har satt, uten at det nødvendigvis bidrar til å gi et godt nok svar på det jeg er ute etter.

Jeg kan ta tak i det ene statsråden selv nå trakk fram som det store arbeidet som foregår. Det har egentlig vært det samme svaret jeg har fått i snart fire år, uavhengig av hvem som har vært statsråd, men nå er det byggeteknisk forskrift – der gjøres det et stort arbeid. Kan statsråden i det minste her i Stortinget gi tre-fire helt konkrete eksempler på hva man nå skal forenkle i byggeteknisk forskrift, slik at man får opp byggetakten i landets byer og kommuner?

Statsråd Erling Sande [11:21:52]: No blir vi litt tekniske, men det desse første rundane går på, handlar bl.a. om trapperom, trapper og gangar, og det handlar rett og slett om at reglane kanskje finst på ulike plassar i forskrifta og kan vere vanskeleg tilgjengelege for dei som skal forhalde seg til dei. Ved å digitalisere det får ein lettare tilgang til det som er relevant akkurat for ein som utbyggjar. Vi tilpassar, og direktoratet prøver å leggje til rette for at desse nye reglane og utforminga digitalt har API, eller grensesnitt, som gjer at endringar i lov og forskrift kjem automatisk inn i dei verktøya utbyggjar brukar. Det gjer konstruksjonsarbeid og planlegging lettare, som eit sånt eksempel representanten etterspør.

Mudassar Kapur (H) [11:22:47]: Dette var eksempler på hvordan det skal være lettere å få tilgang til regelverket. Det jeg lurer på, er hvilke typer forenklinger man er i gang med. Solberg-regjeringen sørget f.eks. for at det skulle bli enklere, og til og med søknadsfritt, å sette opp enkelte typer bygg, slik at man hadde en del preaksepterte løsninger. Det er noe man kaller for reell forenkling av plan- og bygningsloven.

Mye av det statsråden tar opp gjennom nå flere runder med spørsmål, er fortsatt at det gjøres et stort arbeid.

Når jeg ber statsråden være konkret, handler det om at det skal bli lettere å få tilgang til regelverket. Det er et minimum. Det jeg er ute etter, er: Hvilken type regelverk er det egentlig statsråden nå kan sørge for at blir forenklet, slik at vi får byggetakten opp, og slik at byggekostnadene går ned? Solberg-regjeringen sørget f.eks. for at det kunne bli søknadsfritt å sette opp flere bygg. Man gjorde noe med universell utforming. Dette var helt konkrete grep som senket kostnadene per kvadratmeter, og det er de forenklingene jeg er ute etter, som jeg ikke får svar på.

Statsråd Erling Sande [11:23:50]: Det er litt krevjande når representanten spør om byggteknisk forskrift og eg prøver å forklare det arbeidet som pågår med byggteknisk forskrift, og så er ein misfornøgd fordi ein ikkje får svar på kva som skjer innanfor plan- og bygningslova.

Vi har òg forenkla i statlege planretningslinjer når det gjeld eksempelvis spreidd bustadbygging i distriktskommunar. Det at ein differensierer, gjer at ein enklare får moglegheit til å byggje i områda utanfor pressområda, som eit eksempel på korleis ein også forenkla forskriftene.

Eg trur vi må ta inn over oss at den grunnleggjande utfordringa som har følgt som følge av dyrtida, er at prisveksten har vore stor og rentevæksten høg. Difor har det vore så viktig for Senterpartiet og Arbeidarpartiet å føre ein økonomisk politikk for å få ned prisveksten og stoppe rentevæksten. No ser vi trass alt forhåpentlegvis ei lysning i horisonten, som også kjem til å påverke bustadmarknaden over tid.

Presidenten [11:24:52]: Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:24:52]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:24:57]: Det foreligger ingen endringer i den oppsatte spørsmålslisten.

Spørsmål 1

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [11:25:12]: «I 2020 vedtok Stortinget at palliativ medisin skulle etableres som egen legespesialitet. Stortinget er orientert om at arbeidet er i gang, senest i Nasjonal helse- og samhandlingsplan 2024–2027, og Helsedirektoratet har levert anbefaling om spesialiteten, i tråd med stortingsvedtaket. Det fremkommer nå at helse- og omsorgsministeren har besluttet at spesialiteten ikke skal opprettes, stikk i strid med Stortingets vedtak og regjeringens informasjon til Stortinget.

Hvorfor går statsråden imot Stortingets vedtak?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:25:50]: La meg få oppklare – jeg har forsøkt noen ganger den siste uken også. Vi følger selvfølgelig opp Stortingets anmodningsvedtak. Vi skal sørge for at det er god lindrende behandling og omsorg for alle når livet går mot slutten, og det er derfor det er viktig at dette vedtaket følges opp. Målet vårt er at alle som er alvorlig syke og døende, skal få god oppfølging i helse- og omsorgstjenestene. Lindrende behandling og omsorg er et lovpålagt ansvar både sykehusene og kommunene har, og det er viktig at vi har et likeverdig tilbud med høy kvalitet over hele landet.

Så vet også representanten at mangel på fagfolk er en stor utfordring, og derfor må vi sørge for at de fagfolkene vi har tilgjengelig, har kompetanse som ivaretar befolkningens behov i størst mulig grad. Derfor mener vi at det er mulig å ha to tanker i hodet samtidig, og det tror jeg også representanten er enig i. Vi kan satse på både breddekompetanse og spisskompetanse. Det er det vi nå gjør, for vi vil legge vekt på at breddekompetansen er til stede i palliasjon for alle legespesialister, og at vi har det også for annet viktig helsepersonell. Vi mener at når vi har fått dette på plass, og vi vet at breddekompetansen er der, vil vi også gå videre med å klargjøre innholdet i en høyspesialisert medisinsk spisskompetanse, som da skal være tilpasset.

Kompetanse i palliasjon er viktig for mange legespesialiteter fordi mange leger i Norge møter pasienter som trenger palliativ behandling, og de gjør en veldig god og viktig jobb. Vi mener derfor det er viktig å ivareta kompetansen i større medisinske spesialiteter, samtidig som vi også skal ha høyspesialisert kompetanse. Det er grunnen til at Helsedirektoratet har fått i oppdrag å etablere et opplæringstilbud i palliasjon. Oppdraget innebærer bl.a. å utarbeide anbefalinger for generell kompetanse i palliasjon for leger. Spesifikke læringsmål innen palliasjon i relevante legespesialiteter skal også innarbeides. Så skal Helsedirektoratet i samråd med de regionale helseforetakene etablere et konkret opplæringstilbud i palliasjon. De regionale helseforetakene har fått et oppdrag som speiler oppdraget til Helsedirektoratet, så disse tilbudene skal altså kunne benyttes av alle leger, og det skal tilpasses tverrfaglig samarbeid med andre personellgrupper.

Behovet for og innholdet i en høyspesialisert medisinsk spisskompetanse i palliasjon vil defineres og komme på plass. Den pågående forskningsordningen med palliasjon som kompetanseområde skal derfor opprettholdes inntil opplæringstilbudet er etablert. Vi skal sørge for å ivareta kvaliteten i kompetanseområdet – at det både ivaretas og videreutvikles i det nye opplæringstilbudet.

Vi følger selvfølgelig opp Stortingets anmodningsvedtak. Ved at vi etablerer et opplæringstilbud som kan både ivareta breddekompetansen i palliasjon og sikre høyspesialisert spisskompetanse, mener vi at vi får en bærekraftig og god bruk av personell og en kompetanse samfunnet trenger, og som vil gi folk bedre helsehjelp.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [11:28:54]: Jeg finner meg egentlig ikke i denne belæringen fra helseministeren. Helseministeren følger ikke opp Stortingets eksplisitte anmodningsvedtak om å opprette spesialisering i palliativ medisin. Alle disse ordene om behovet for palliativ omsorg og lindrende omsorg deler jeg fullt ut. Palliativ omsorg er faktisk den raskest voksende medisinske spesialiteten i verden.

Det er altså sånn at Stortinget er orientert om at arbeidet med å opprette spesialiseringen pågår. Helsedirektoratet har gjort jobben – jeg står med prosjektrapporten her. Den ble levert til Helse- og omsorgsdepartementet 9. februar i fjor. Stortinget er ikke på noen måte orientert om at statsråden ikke har tenkt å følge opp Stortingets vedtak og opprette en spesialisering i palliasjon. Jeg finner meg ikke i denne belæringen. Statsråden har å følge opp Stortingets vedtak, eller så må han komme til Stortinget med et nytt vedtak.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:30:00]: Det var da voldsomt. Jeg har sagt det flere ganger i skriftlige svar, jeg sier det nå i spontanspørretimen, jeg har uttalt det til mediene, og jeg kan gjerne gjenta det igjen: Vi følger opp Stortingets anmodningsvedtak. Vi gjør det på en måte som sikrer at vi har både breddekompetanse i palliasjon, for det er det behov for, og spisskompetanse i palliasjon. I anmodningsvedtaket ligger det å få på plass en spesialisering. Det skal vi gjøre, vi er i gang med dette, det er gitt oppdrag på dette, det foreligger rapporter på dette – vi følger opp dette. Vi må også ta på alvor at det er behov for at et bredere spekter av vårt helsepersonell har denne kunnskapen. Det er mange som møter mennesker som går mot livets ende, og de skal også ha god breddekompetanse i dette.

Jeg forstår ikke helt om det er sånn at Høyre nå mener at det er en motsetning mellom breddekompetanse og spisskompetanse. Jeg mener vi skal få til begge deler, og la meg understreke igjen: Regjeringen følger opp Stortingets anmodningsvedtak.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [11:31:02]: Dette stemmer ikke, for etter at Helsedirektoratet la frem en rapport som drøfter ulike innretninger på opprettelsen av en spesialitet – og vi kan godt diskutere om det skal

være en påbyggingsspesialitet på andre spesialistutdanninger eller et eget spesialiseringssløp – er det altså sånn at helseministeren sendte et oppdrag til Helsedirektoratet om å stille denne spesialiseringen i bero. Det er stikk motsatt av det Stortinget har vedtatt, og det er derfor jeg er indignert. Jeg er indignert på vegne av et fagfelt som trenger spesialisering og bredde. Det er nesten ingen spesialister som jobber så tverrfaglig som spesialistene i palliasjon, men mange av disse spesialistene begynner nå å bli gamle. Vi trenger en spesialisering på lik linje som mange andre land, som Sverige, Danmark og England. Dette er et område der jeg faktisk (presidenten klubber) mener at statsråden ikke leverer det Stortinget har vedtatt.

Presidenten [11:32:08]: Tida er ute.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:32:13]: Det var godt å høre at partiet Høyre er enig i at vi skal ha både breddekompetanse og spisskompetanse. Da tror jeg ikke vi er så uenige, egentlig. Vi jobber nå ut fra en modell der vi skal sikre breddekompetansen i palliasjon for alle legespesialistene i det som i dag er de større medisinske spesialitetene. Det mener vi er i tråd med faglige råd, det mener vi er riktig, og for å være helt ærlig: De fagfolkene jeg møter innenfor palliasjon, er også oppatt av det. Basert på dette skal vi få på plass innholdet i en høyspesialisert medisinsk spisskompetanse, og dette skal henge sammen.

Jeg vil igjen understreke – og dette sier jeg med stor respekt for landets nasjonalforsamling, Stortinget – at vi følger opp anmodningsvedtaket. Vi skal levere det Stortinget har besluttet. Dette er vi enige om, men vi må altså ha to tanker i hodet samtidig: både sikre breddekompetansen og sikre spisskompetansen. Det er da vi kan sørge for at alle alvorlig syke og døende mennesker i vårt land får god oppfølging i helse- og omsorgstjenestene våre.

Spørsmål 2

Marian Hussein (SV) [11:33:25]: «NRK publiserte den 2. juli 2024, 11. november 2024 og 18. januar 2025 saker om at landets største traumeavdeling er i ferd med å kollapse, og at fra og med februar vil halvparten av overlegestillingene stå ledige. Avdelingen har ansvar for traumeberedskapen for 3,2 millioner nordmenn og behandler 2 000 pasienter hvert år. Utfordringene har vært kjent lenge, men likevel har det ikke vært tegn til bedring.

Hvilke konkrete tiltak har statsråden foretatt seg for å sikre forsvarlig drift av traumeavdelingen ved Ullevål universitetssykehus?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:34:15]: Det har over noe tid pågått en prosess i Oslo universitetssykehus tilknyttet ivaretagelsen av traumefunksjonen ved sykehuset. Det er et veldig viktig fagmiljø vi er helt avhengige av.

Saken har, som vi vet, fått en del medieoppmerksomhet i senere tid. Det har vært deler av fagmiljøet som har uttrykt bekymring for hvordan en skal sørge for framtidig ivaretagelse av viktige fagområder i sykehuset. Det mener jeg er bekymringer vi må ta på alvor, lytte til og kunne diskutere. Derfor vil jeg understreke at traumefunksjonen ved Oslo universitetssykehus er av kritisk betydning. Det gjelder både lokalt, regionalt og nasjonalt. Jeg tror vi alle vet hvilke helter som jobber der, og de får til de mest umulige oppgaver. Det skal vi være veldig, veldig takknemlige for og ta vare på.

Jeg blir på vanlig måte orientert om aktuelle og utfordrende saker ved landets sykehus gjennom den oppfølgingen departementet løpende ivaretar. I anledning bekymringer som er mottatt rundt traumefunksjonen, er det også innhentet en særskilt orientering fra Helse sør-øst om det pågående arbeidet ved Oslo universitetssykehus.

Både Helse sør-øst og Oslo universitetssykehus er opptatt av å sørge for å sikre et godt tjenestetilbud og et attraktivt fagmiljø. Det skal medvirke til å tiltrekke seg og beholde kompetente spesialister. Jeg er gjort kjent med, også nylig, at det jobbes med mål om en snarlig løsning for de berørte fagmiljøene, og jeg vil understreke at jeg forventer at dette snarlig kommer på plass. Det er avgjørende viktig at denne situasjonen blir løst.

Som helse- og omsorgsminister må jeg forutsette at regionale helseforetak og i dette tilfellet universitetssykehuset sikrer at befolkningen opplever trygghet, og at sykehuset fortsatt er rustet til å håndtere alvorlige traumer og kritesituasjoner.

Befolkningen skal være trygg på at vårt største universitetssykehus kan og skal tilby god behandling også i fortsettelsen. Ivaretagelsen av funksjonen som landets største traumesenter og en sentral aktør innenfor akuttmedisinsk og kirurgisk behandling og beredskap har og skal fortsatt ha høy prioritet. Det forsikrer departementet seg om.

Marian Hussein (SV) [11:36:32]: Statsråden ble varslet i fjor sommer, som vi har kunnet lese i media. I dag leser jeg en artikkel i Dagens Medisin om at ledelsen ved OUS har tro på at situasjonen skal la seg løse. Samtidig reagerer tillitsvalgt Høiskar i Overlegeforeningen ved OUS på at det har tatt så lang tid.

Norsk helsevesen har ikke råd til å miste flere ansatte og at helseforetakene blir en sinke i arbeidet med både å beholde og å rekruttere verdifullt helsepersonell.

Det kommer ikke fram av svaret til statsråden hvilke grep Helsedepartementet tok da de ble varslet om dette, og jeg lurer på hvilke læringspunkter statsråden trekker. Nå har vi mistet mange overleger fordi det har tatt så lang tid å løse denne utfordringen.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:37:30]: Takk for oppfølgingsspørsmålet. Som jeg forsøkte å si, har vi en løpende dialog med helseforetakene, og da først og fremst de regionale helseforetakene, om problemsaker og utfordringssaker som dukker opp. Det er en klar forutsetning i lovverket vårt og sånn vi har organisert helsetjenesten, at det er de regionale helseforetakene som har ansvaret for at befolkningen får gode helsetjenester.

Vi som departement har ikke for vane å gå veldig detaljert og spesifikt inn i enkeltsaker, men når vi får bekymringsmeldinger, når vi leser i mediene, og når jeg også har møter med tillitsvalgte i Overlegeforeningen, som ble nevnt, er det vår jobb å stille noen spørsmål om hvordan saken håndteres, hvilke hensyn en vurderer, og hvordan en ivaretar pasientenes og helsepersonellens interesser på en best mulig måte. Jeg har tillit til at OUS og Helse sør-øst kan håndtere denne situasjonen, men vi kommer selvfølgelig også i fortsettelsen til å følge med på dette, og jeg er glad for at de sier at de håper å ha en løsning på plass om ikke lenge.

Marian Hussein (SV) [11:38:35]: Siden jeg tok opp dette spørsmålet både i media og på Stortinget, har mange leger kontaktet meg. De forteller om lignende bekymringer for traumeavdelinger rundt omkring i landet. Det gjelder ikke nødvendigvis kun det arbeidsmiljøet, men det er organiseringen av helsevesenet vårt, hvor kirurger med ganske stor vaktbelastning nå flykter fra norske sykehus fordi de opplever en ledelse som ikke lytter til dem – ikke lytter og ikke tilpasser en vanskelig jobb med beredskap og vaktbelastning.

Hvilke tanker gjør statsråden seg etter denne rundten om hva han kan gjøre for å beholde flere av disse heltene vi trenger både for å sikre den offentlige helse-tjenesten og også for å sikre landets beredskap? Det er jo umulig at vi skal la resultatorienterte mellomledere i helseforetakene jage dette personellet ut av sykehusene våre.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:39:42]: Den siste beskrivelsen tar jeg sterkt avstand fra. Det er ingen ledere i noe helseforetak som jager helsepersonellet ut. Da tror jeg representanten må være litt mer ute i Sykehus-Norge og se at det faktisk er et ganske godt samarbeid mange steder.

Vi skal ta alle bekymringene på alvor. Det er representanten og jeg helt enige om. Vi er også helt enige om

at gullet i Norge er trepartssamarbeidet, den norske modellen, at folk er fagorganisert, og at de tillitsvalgte har mye innflytelse.

Skal vi klare både å beholde og å rekruttere helsepersonell, må vi være attraktive som arbeidsgivere. I oppdragsbrevet vi nå har gitt til sykehusene, er det et helt eget kapittel om dette. Det handler bl.a. om at tillitsvalgte skal lyttes til og involveres på alle nivåer i helsetjenestene våre. Vi skal gi fagfolkene mer autonomi og større faglig frihet og ha mer tillit til dem. Vi skal jobbe systematisk for å ta bort tidstyver som stjeler tid fra klinikerne i arbeidshverdagen, og vi forutsetter at man legger til rette for samarbeid. Ingen tillitsvalgte skal være redde for å ta opp spørsmål, og jeg forventer at alle ledere på alle nivåer tar tillitsvalgtes bekymringer på alvor – uten unntak.

Spørsmål 3

Bård Hoksrud (FrP) [11:41:03]: «I sitt svar av 23. desember 2024 på skriftlig spørsmål nr. 660 skriver statsråden at han i foretaksmøtet 3. juli 2024 i Helse Nord RHF godkjente to akuttpsykehus på Helgeland. I styresak 82-2024 i Helse Nord forut for foretaksmøtet heter det at flere utredninger har konkludert tydelig med en anbefaling om ett somatisk sykehus på én lokasjon.

Hva er grunnen til at statsråden har godkjent en modell med to lokasjoner, når Helse Nord RHF skriver at det foreligger tydelige anbefalinger om ett somatisk sykehus på én lokasjon?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:41:38]: Takk for spørsmålet.

Sykehusstrukturen på Helgeland har vært utredet og diskutert i flere tiår. Det har vært mange som har anbefalt ett somatisk sykehus på én lokasjon, men det har vært komplett umulig å bli enige om hvor dette ene sykehuset eventuelt skulle lokaliseres.

I juli i fjor godkjente jeg i foretaksmøte med Helse nord at tjenestetilbudet i Helgelandssykehuset skal basere seg på en modell med ett sykehus, der lokasjonene Mo i Rana og Sandnessjøen er akuttpsykehus. Det innebærer at sykehuset i Mosjøen ikke lenger skal være et akuttpsykehus. Vi legger imidlertid til grunn at det også skal utvikles gode helsetjenester i Vefsn i tiden framover, og gjerne i et samarbeid mellom kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten.

Vi vet at dette er beslutninger som berører befolkningen i flere kommuner. Vår oppgave er å sørge for at hele befolkningen på Helgeland, med de avstandene, den geografien og de utfordringene som er, skal være trygge på at de har et godt tjenestetilbud. Derfor mener jeg at det etter flere år med både usikkerhet og diskusjon

– og en del spektakkel, må det vel være lov til å si – var på tide å fastslå en klar retning for utviklingen av framtiden til Helgelandssykehuset. Folk fortjener ikke at dette er en evig runddans hvor en aldri blir enig. Noen må konkludere, og vi må begynne å iverksette.

Derfor har det også vært naturlig for meg å se hen til tidligere vedtak som er gjort. Allerede i 2020 ble det av den forrige regjeringen i foretaksmøte vedtatt at det skal være akuttpsykehus i både Mo i Rana og Sandnessjøen. Vedtaket den gang var bl.a. basert på de utredningene som da var gjennomført, samt vedtaket i styret i Helse nord. Det ble også da vist til anbefalingen fra Nordland fylkesting, der et bredt flertall mente det samme. Dette er noe jeg, med respekt for at det skal være kontinuitet i beslutninger som tas selv om vi bytter regjeringer, også har sett hen til. Derfor var det ikke aktuelt for meg å gjøre om på det vedtaket.

Vi gjorde likevel noen presiseringer i vedtaket i sommer. Det ene var at en skulle sørge for at akuttpsykehuset både i Mo i Rana og i Sandnessjøen skulle utvikles på en måte som sikret bærekraft begge steder. Vi presiserte også i vedtaket at det skulle tas vare på og videreutvikles både et helsetilbud og fagmiljøer i Vefsn, og vi la vekt på at også det distriktsmedisinske senteret i Brønnøysund, Brønnøy kommune, skulle videreutvikles. Vi la vekt på at ledelsen skulle være til stede på alle de fire lokasjonene, og at en skulle ha en oppgavedeling mellom de fire stedene som sørget for at innbyggerne på Helgeland generelt hadde et godt og trygt helsetilbud.

Det er dette Helgelandssykehuset og Helse nord nå jobber med. Som kjent er det nå under styrebehandling i Helgelandssykehuset, og så er det da Helse nord som får denne saken på sitt bord. Jeg føler meg trygg på at dette kan landes på en god måte, som forhåpentligvis kan skape framtidstro, optimisme og trygghet, og at vi nå etter tiår med diskusjoner kan komme videre og faktisk realisere det gode helsetilbudet vi ønsker.

Bård Hoksrud (FrP) [11:44:43]: Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg har lyst til å påpeke at det i styresak 82-2024 i Helse nord RHF framgår at alt som omhandler akuttfunksjoner, ble tatt ut av utredningsarbeidet som følge av sykehustalen den 16. januar 2024. Det var ikke statsråden som holdt den, men den forrige, og oppdragsdokumentet ble justert på samme dato. Det foreligger heller ingen ROS-analyse som er behandlet i styrene i forkant av statsrådens vedtak i foretaksmøtet 3. juli 2024 om to akuttpsykehus.

Hvorfor blir akuttfunksjoner tatt ut av utredningsarbeidet i januar 2024, og hvordan kan statsråden da være trygg på at risiko og sårbarhet ved en struktur med to akuttpsykehus er tilstrekkelig utredet, med referanse til

diskusjonen vi også hadde tidligere om ambulansetjenester osv.?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:45:33]: Dette er spørsmål som har vært utredet over mange år. Det er flere utredninger og mange faglige vurderinger som er gjort, så jeg føler meg trygg på at vi i stort har god kunnskap og innsikt. En kan jo faglig og rasjonelt argumentere med at et område som har en befolkning på 70 000–80 000 innbyggere, kunne hatt ett stort akuttssykehus. Jeg har stor respekt for dem som mener det. Jeg har hatt møter med aksjonsgruppen for ett sykehus på Helgeland og lytter til det de har å si. Utfordringen er også geografien. Vi har øysamfunn, vi har de trafikale forholdene, vi har vær, vi har vind – det er store områder. Da må vi som politikere ta et helhetshensyn: Er dette det riktige med tanke på å ivareta alle hensynene som ligger her, eller er det bedre for regionen å ha to sterke, gode, robuste akuttssykehus med et desentralisert tilbud også i Vefsn og Brønnøysund? Det er den beslutningen som er tatt i foretaksrådet, og jeg føler meg trygg på at det er en god beslutning.

Bård Hoksrud (FrP) [11:46:36]: Jeg bare tenker at dette er viktig å ha med, for forut for det strukturvedtaket som ble fattet i 2019, ble det også laget en ROS-analyse med flere røde felt, og hvor det klart ble uttalt at det innen 2030 ville bli vanskelig å opprettholde en struktur med to akuttssykehus på Helgeland. Nå er vi i 2025, det er seks år siden ROS-analysen ble gjort, og det er kun fem år til vi er i 2030.

Har statsråden forut for vedtaket i foretaksrådet den 3. juli 2024 tatt i betraktning at ROS-analysen fra 2019 har flere røde felt knyttet til en struktur med to akuttssykehus og klart uttalt at en slik struktur allerede i 2030 blir vanskelig å opprettholde? Har han tatt i betraktning konsekvensene når det gjelder både personell og andre utfordringer som kom fram i den ROS-analysen, som jeg opplever at man ikke har vært like tydelig på å følge opp i etterkant?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:47:29]: Som jeg sa, er det mange analyser og faglige vurderinger som er gjort av dette, og det følger også ved styresaken. Vi har et ansvarlig styre i Helse nord som forbereder en sak, og en kan gå inn og se hvilke faglige vurderinger som er gjort. En av grunnene til at vi også gjorde om strukturvedtaket i 2020 og løste noe opp i funksjonsfordelingen mellom henholdsvis Sandnessjøen og Mo i Rana, var bl.a. at vi ønsket at det skulle være mer fleksibilitet og mer omstillingsdyktighet med tanke på å sikre et faglig forsvarlig og sterkt helsetjenestetilbud.

Det såkalte Høie-vedtaket fra 2020 var veldig detaljert i beskrivelsen av hva som skulle ligge hvor. Der har vi

slått fast at vi skal ha to robuste akuttssykehus, og vi skal ha et helsetilbud i Vefsn og i Brønnøy. Det må være opp til Helgelandssykehuset og Helse nord å fordele oppgavene utover det på en måte som tar inn over seg enkelte av de bekymringene representanten har reist, men som også sørger for at vi får gjort de nødvendige moderniseringene for å sikre dette tjenestetilbudet også inn i framtiden.

Spørsmål 4

Frank Edvard Sve (FrP) [11:48:45]: «I skriftleg spørsmål nr. 126 (2024–2025) svarar statsråden følgjande om finansiering av gratisferjer: «Det finst ikkje berekningar på korleis inntektsmodellen ville vore utan ordninga med gratis ferje og utan takstreduksjonen, og det kan difor heller ikkje bereknast korleis effekten av denne endringa fordeler seg mellom fylkeskommunane. Eg har difor ikkje tal for korleis kompensasjonen fordeler seg mellom fylkeskommunane i 2024 og i budsjettforslaget for 2025».

Er løyvingane frå regjeringa til fylkesvegferjedrifta vilkårlege?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:49:26]: I mitt svar på skriftlig spørsmål nr. 126 redegjorde jeg for beregningsgrunnlaget for gratis ferjer og reduserte ferjetakster.

Fylkesveiferjedriften i stort blir finansiert gjennom de frie inntektene til fylkeskommunene – det er skatteinntekter og rammetilskudd – på samme måte som andre fylkeskommunale oppgaver, som videregående opplæring, fylkesvei og kollektivtrafikk. I tillegg får fylkeskommunene billettinntekter fra passasjerer på de sambandene som har betaling. Rammetilskuddet og skatteinntekter er frie midler som fylkeskommunene kan bruke fritt innenfor gjeldende lover og regelverk. Midlene blir fordelt gjennom inntektssystemet. Det er opp til den enkelte fylkeskommune å prioritere mellom de ulike oppgavene de har ansvar for. Det gjelder også hvor mye de vil bruke på fylkesveiferjer.

Inntektssystemet legger ikke føringer på hvor mye den enkelte fylkeskommune skal bruke til de ulike formålene. Gjennom utgiftsutjevning i inntektssystemet blir fylkeskommunene kompensert for ufrivillige forskjeller mellom fylkeskommunene, slik at de kan tilby innbyggerne sine likeverdige tjenester.

Denne utgiftsutjevningen skjer i praksis gjennom det vi kaller for kostnadsnøkler. Delkostnadsnøkkelen for fylkesveiferjer utgjør om lag 5 pst. av den samlede kostnadsnøkkelen for fylkeskommunene i 2025 som fordeler de frie inntektene mellom fylkeskommunene. Delkostnadsnøkkelen for fylkesveiferjer består av kriteriet normerte ferjekostnader. Kriteriet normerte ferje-

kostnader tar utgangspunkt i en normativ tilnærming og beregner de normerte kostnadene ved å drifte hvert enkelt ferjesamband. Ferjekostnadene er fratrukket estimerte billettinntekter.

Rammetilskuddet skal gis uavhengig av hvordan fylkeskommunene innretter tjenestetilbudet sitt. Kriteriet normerte ferjekostnader brukes for å beregne om den enkelte fylkeskommune har lavere eller høyere beregnet utgiftsbehov til ferjedrift enn landsgjennomsnittet. Kriteriet påvirker derfor kun omfordelingen mellom fylkeskommunene i utgiftsutjevningen og påvirker ikke størrelsen på midlene som fordeles til sektoren.

Jeg kan berolige representanten Sve med at finansieringen av fylkesveiferjedriften langt fra er vilkårlig. Fylkesveiferjedriften finansieres i tråd med føringene for statlig styring av kommunesektoren gjennom de frie inntektene.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:51:50]: Ein kan verkeleg verte forvirra når ein ser på det svaret eg har fått, som seier noko heilt anna. Resultatet av gratis ferje, som er innført av dagens regjering, er at turistane frå heile Europa og resten av verda har funne ut at dei kan reise på gratis cruise i Noreg og fylle opp ferjene, noko som gjer at dei er smekkkfulle. Innbyggjarane kjem seg ikkje på jobb og kjem seg ikkje av garde. Det hjelper ikkje med gratis ferje når ferja er full.

Om fylkeskommunane skal auke kapasiteten, vil det koste millionar – 20, 30, 40 mill. kr på kvart samband. Det er jo ikkje kompensert, jf. det statsråden her legg fram. Dette er ein konsekvens av at regjeringa har innført gratis ferjestrekningar, og fylkeskommunane vil få ei enorm rekning om dei skal opprette eit tilbod som gjer at innbyggjarane faktisk har ferje.

Det andre spørsmålet mitt er altså: Vil statsråden finansiere konsekvensen av eigen politikk om fylkeskommunane må justere tilbodet?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:52:53]: I motsetning til representanten Sve og hans parti, Fremskrittspartiet, har denne regjeringen gjort noe med ferjekostnadene for innbyggerne i landet vårt. Vi har redusert kostnadene for privatpersoner, men også for næringslivet, ganske kraftfullt gjennom at vi har redusert kostnadene og prisene på ferjer, og vi har sågar gjort ferjer gratis til veiløse samfunn og på samband med under 100 000 passasjerer. Det har vært for å redusere avstandsulemper, og det har selvfølgelig vært positivt for de regionene det handler om.

Som vi har vært igjennom noen ganger her i denne salen, har vi finansiert det med de kostnadene som var på det tidspunktet. Da det ble implementert fra regjeringens side, beregnet man de kostnadene, men så er det sånn med all fylkeskommunal virksomhet at fylkes-

kommunene selv bestemmer hvordan de vil dimensjonere sine tjenester, enten det er tannhelse, skole eller ferjesamband, og sånn må det nødvendigvis være. Jeg trodde at representanten Sve var for gratis ferjer, i hvert fall har jeg fått det inntrykket fram til nå.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:53:50]: Vi har ein samferdselsminister som burde ha to øyre og lytte til kva spørsmålet var, og kva som var utfordringa. Utfordringa – eg kan ta det ein gong til – er at gratis ferje på desse ferjestrekningane har ført til at ferjene er smekkkfulle av turistar. Innbyggjarane kjem seg ikkje av garde. Det hjelper ikkje å ha gratis ferje når dei ikkje kan ta ferja. Det som er utgangspunktet då, er at fylkeskommunen må gjere eit eller anna, med ei ferjestrekning som ikkje har billettering. Sjølv om talet på reisande blir dobla, har dei ikkje meir inntekter.

Då er spørsmålet igjen, når ein står igjen med svarteper frå regjeringa si innføring av gratis ferje og det ikkje er mogleg å ta inn billettar på dei strekningane: Har staten tenkt å vere med og hjelpe fylkeskommunane til å finansiere effektane av regjeringa sin politikk, som har ført til at folket på øyane ikkje kjem seg på jobb fordi turistane har funne ut at dei kan reise på gratis cruise i Noreg?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:54:49]: I motsetning til Fremskrittspartiet prioriterer denne regjeringen fylkeskommunene. Vi har styrket fylkeskommunenes økonomi ved gjentatte ganger gjennom hele regjeringssperioden å tilføre fylkeskommunene mer penger. Det vil alltid være sånn at det må være fylkeskommunene selv som er best i stand til å gjøre vurderinger av hvordan de eventuelt håndterer trafikkøkninger. Det finnes ulike varianter av grep de ulike fylkeskommunene har gjort når det gjelder det, og jeg har tiltro til at fylkeskommunene er best i stand til å gjøre de vurderingene selv.

Spørsmål 5

Mímir Kristjánsson (R) [11:55:35]: «I 2010 ble Petroleumsforsikringsfondet lagt ned og midlene overført til oljefondet. Fondet skulle dekke statens utgifter ved skader og ulykker på sokkelen. Det ble blant annet vurdert av juridisk ekspertise i sin tid at fondet kunne brukes til å kompensere nordsjødykkerne. Ved avviklingen sto 21 mrd. kr på fondet. Disse er vokst til 57 mrd. kr i dag.

Når disse pengene finnes, vil statsråden bruke en andel av dem på erstatning til oljepionerene og Alexander L. Kielland-ofrene, eller er disse pengene forsvunnet i statens sluk?»

Statsråd Terje Aasland [11:56:29]: Statens petroleumsforsikringsfond ble opprettet i 1986 for å dekke

eventuelle skader og ansvar som kunne ramme staten som direkte økonomisk deltaker i petroleumsvirksomheten gjennom SDØE, Statens direkte økonomiske engasjement. Ved opprettelsen av SDØE la Stortinget til grunn at staten skulle være selvassurandør for den direkte deltakelsen i virksomheten. Den gangen var det negativ kontantstrøm i virksomheten, og man kunne derfor risikere at statsbudsjettets utgiftsside ble sterkt belastet ved eventuelle ekstraordinære hendelser. Fondet ble opprettet for å skape en økonomisk buffer mot dette.

Som representanten påpeker i sitt spørsmål, ble fondet avvirket i 2010, og innestående midler i fondet ble i sin helhet overført til Statens pensjonsfond utland. Avviklingen av fondet ble besluttet med bakgrunn i at både Statens pensjonsfond utland og nettokontantstrømmen fra petroleumsvirksomheten hadde økt så mye i størrelse at det ikke lenger var behov for et eget fond som økonomisk buffer for eventuelle skader ved direkte deltakelse i virksomheten.

Endringen hadde ingen betydning for statens økonomiske ansvar ved eventuelle skader som følge av at staten er økonomisk deltaker i petroleumsvirksomheten. Staten er fremdeles økonomisk ansvarlig som deltaker i virksomheten og for å dekke egen andel av eventuelle utbetalinger det etter vanlige forsikringsvilkår for petroleumsvirksomheten er dekning for. Disse utgiftene bevilges over statsbudsjettet. De formelle rammebetingelsene for Statens pensjonsfond og forvaltningen av midlene følger av lov, instruks mv. Statlige utgifter må bevilges over statsbudsjettet og kan ikke trekkes rett fra Statens pensjonsfond.

Behovet for en kompensasjonsordning for oljepionerene er grundig utredet i en egen NOU. Stortinget har vedtatt at det skal opprettes en kompensasjonsordning i tråd med anbefalingene i NOU-en, og arbeids- og inkluderingsministeren følger opp dette vedtaket.

Alexander L. Kielland-ulykken var en fryktelig ulykke. Ulykken fikk store konsekvenser for etterlatte og overlevende. For meg er det viktig å anerkjenne de overlevendes og pårørendes opplevelser. Alexander L. Kielland-ulykken har vært behørig gransket i to runder av en egen granskingskommisjon, og i 1980 ble det også gjennomført et erstatningsoppgjør med overlevende og etterlatte. Basert på Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med ulykken konkluderte Stortinget i 2021 med at det ikke er grunnlag for å gjennomføre en ny gransking av ulykken. Denne konklusjonen forholder regjeringen seg til.

Mimir Kristjánsson (R) [11:58:47]: Jeg takker statsråden for svaret. Først av alt er det viktig å understreke at erstatningsoppgjøret til Kielland-ofrene i 1980 var av privatrettslig karakter, og at de ikke har fått noen statlig

kompensasjon for det etter hvert ganske veldokumenterte statlige ansvaret, i form av både dispensasjoner og andre kritikkverdige forhold i forkant og ikke minst de kritikkverdige forholdene som bl.a. Stortinget har beklaget samstemt, i etterkant. Det var den saken.

Grunnen til at det er interessant å oppdage disse pengene, som iallfall jeg ikke var veldig godt kjent med fra før, er at det blir brukt gjentatte ganger som argument i debattene om kompensasjonsordning – både om oljepionerene og om erstatning til Kielland-ofrene – at en sånn enkeltbelastning vil måtte trekkes fra andre viktige velferdsoppgaver det året det eventuelt betales ut. Er det ikke da bedre å ta disse pengene under streken, fra det fondet som tross alt en gang i tiden ble satt av til nettopp dette formålet?

Statsråd Terje Aasland [11:59:51]: Det er et spørsmål som egentlig kanskje mest konstitusjonelt direkte tilligger finansministeren, men det er lover, regler og retningslinjer for hvordan en håndterer dette spørsmålet. Det har vært vedtatt i Stortinget hvordan en har gjort det. En har overført pengene til Statens pensjonsfond utland, og man må belaste statsbudsjettet det enkelte år hvis det er erstatninger knyttet til dette.

Ellers hadde representanten og undertegnede en utveksling om Alexander L. Kielland-ulykken i en spørretime for en uke eller to siden, med bakgrunn i det Stortinget har gjort, og som jeg må forholde meg til. Det jeg antydte den gangen, og som jeg vil antyde igjen, er at man eventuelt tar den rapporten som har vært utarbeidet fra Universitetet i Stavanger, og får den oversendt Riksrevisjonen, og at Riksrevisjonen vurderer om det er grunnlag for å endre sin oppfatning av dette på bakgrunn av det vedtaket Stortinget har gjort – sånn at en tilnærmer seg dette. Jeg tror at hvis det blir bestemt at det skal være en erstatningsutbetaling, ordner det seg sikkert gjennom de pengene staten har til rådighet.

Mimir Kristjánsson (R) [12:01:03]: Jeg tviler ikke på statsrådets medfølelse og engasjement for de overlevende og etterlatte etter Kielland-ulykken. Det kan godt hende at det er fornuftig av Riksrevisjonen å åpne en ny gransking. Det har jeg ingenting imot, i alle fall.

Likevel, når det gjelder spørsmålet om erstatningsansvar og erstatning over statsbudsjettet: Det tas jo ikke av Riksrevisjonen, det tas av Stortinget og regjeringen og er til slutt en politisk beslutning, selvfølgelig basert på de rapportene man har. Det er altså et annet spørsmål enn granskingsspørsmålet.

Årsaken til at dette spørsmålet om Petroleumsforsikringsfondet er relevant, er at da disse pengene ble satt av, var beskjeden at hvis erstatningsordninger eller forsikringsoppgjør ble så dyre, kunne man – det kommuniserte regjeringen da, tilbake i 2010, og det var også en rød-

grønn regjering – ta penger ut av oljefondet til det formålet. Ville ikke det vært lurt, ettersom det her dreier seg om engangsutbetalinger og ikke faste, årlige overføringer?

Statsråd Terje Aasland [12:02:08]: Da må man forholde seg til det vedtaket man faktisk gjorde da man avviklet fondet i 2010, hvor innestående midler i fondet ble overført til Statens pensjonsfond utland, og hvor avvikling av fondet ble besluttet med bakgrunn i at både Statens pensjonsfond utland og nettokontantstrømmen fra petroleumsvirksomheten hadde økt så mye i størrelse at det ikke lenger var behov for et eget fond som økonomisk buffer for eventuelle skader ved direkte deltakelse i virksomheten. Som en konsekvens av det: Hvis det skulle betales ut en erstatning, må staten dekke det gjennom vedtak, over statsbudsjettet.

Spørsmål 6

Bjørnar Moxnes (R) [12:03:01]: «Opprinnelsesgarantiordningen tillater at kraftselskapene selger en papirgaranti til høystbydende om at bedriften «bruker» fornybar strøm. Garantiene selges gjerne ut av landet, og norske bedrifter må overby utenlandske aktører – som faktisk bruker kull- og gasskraft – for å få disse. Statsministeren, energiministeren og utenriksministeren gikk hardt ut mot ordningen i 2019. I Hurdalsplattformen skriver regjeringen at ordningen skal avskaffes.

Hvorfor behandler regjeringen likevel fornybardirektivet, som vil formalisere opprinnelsesgarantiordningen?»

Statsråd Terje Aasland [12:03:51]: Tilgang til fornybar kraft skal fortsatt være et konkurransefortrinn for norsk industri. Vi trenger mye ny kraft i årene som kommer, for å trygge arbeidsplasser og skape nye muligheter for Norge. Regjeringen har derfor tatt en rekke grep for å sørge for mer kraft i årene framover. Vi har bl.a. iverksatt et temposkifte i havvindsatsingen, og vi har gjenopptatt konsesjonsbehandlingen av vindkraftsaker etter at Solberg-regjeringen i 2019 satte all konsesjonsbehandling av vindkraft på land på vent.

Statistikk fra NVE viser et økende tilfang av søknader om utbygging av både vannkraft, solkraft og vindkraft. Samtidig skal kraftsystemet styrkes gjennom økt overføringskapasitet i strømmettet. Dette arbeidet er regjeringen godt i gang med, og det er helt avgjørende for konkurransekraften til norsk industri i tiden framover.

Ordningen med opprinnelsesgarantier for strøm er en frivillig ordning vi har hatt siden 2006, og opprinnelsesgarantiene er ikke en ny ordning som innføres med fornybardirektivet fra 2018. Det som er nytt i direktivet

fra 2018, er at ordningen utvides til å omfatte andre energibærere, herunder bioenergi. Slik situasjonen er i dag, kan ikke norske produsenter av fornybar bioenergi dokumentere at det de selger, er fornybart i EUs indre marked. Dette er en ulempe for både produsenter og forbrukere av norsk bioenergi.

Om vi ikke innfører fornybardirektivet fra 2018, vil vi bli sittende igjen med alle ordningens ulemper, samtidig som vi går glipp av disse fordelene. I regjeringsplattformen kommer det likevel tydelig fram at vi langt på vei er enig med industriens syn på ordningen. Derfor vurderer vi nå mulige tiltak. Blant annet vil jeg vurdere muligheten for å gjøre det lettere for norsk næringsliv å vise til klimadeklarasjon for fysisk levert strøm. Formålet er å kunne fremme riktig beregning av klimagassutslipp knyttet til strømforbruk, og det arbeidet foregår etter innspill fra Norsk Industri.

Bjørnar Moxnes (R) [12:05:45]: «I dag kan du ikke si at du bruker utslippsfri strøm hvis man ikke har kjøpt opprinnelsesgarantier. Det er helt absurd. (...) Det er et papirspill som undergraver vårt konkurransefortrinn.» Sitat: Jonas Gahr Støre.

Aasland har lenge visst at fornybardirektivet fra 2018 formaliserer ordningen. Han fremmet faktisk et eget forslag i 2019 som advarte mot denne konsekvensen av nettopp fornybardirektivet. Dette var altså godt kjent da Hurdalsplattformen ble skrevet, hvor man altså ville avskaffe ordningen. Likevel skriver Energi og Klima at Norge ikke har fått noen unntak fra fornybardirektivet, men må ta direktivet som det er, hvor det blir obligatorisk for Norge å utstede disse garantiene til kraftprodusentene, som deretter kan selge dem på det europeiske markedet.

Derfor blir spørsmålet mitt: Står regjeringens løfte om å fjerne denne ordningen som svekker norsk industris konkurransekraft, ved lag eller ikke?

Statsråd Terje Aasland [12:06:48]: Det å opprettholde industriens konkurransekraft er avgjørende for denne regjeringen. Det handler om flere ting og flere elementer, ikke minst i kraftpolitikken. Det første er å få bygd ut mer fornybar energi, og der vil kanskje spesielt vindkraft på land være den viktigste forutsetningen for at vi kan bygge ut mer kraft til en penge som gjør at industrien ser seg tjent med å inngå forpliktelser om langsiktige kraftkontrakter. Det er en viktig ordning.

Når det gjelder dette med at man ikke får godkjentstempel for å bruke fornybar energi, jobber vi som sagt med en løsning på det. Jeg er sikker på at vi i løpet av nær framtid kan tydeliggjøre hvilken løsning som gjør at vi kan sikre norsk industris konkurransekraft med fornybar grønn energi som utgangspunkt.

Bjørnar Moxnes (R) [12:07:43]: Spørsmålet var i grunnen forholdsvis enkelt. Det var om Hurdalsplattformens krystallklare formuleringer står ved lag eller ikke. Arbeiderpartiet og Senterpartiet gikk inn for å avskaffe en ordning som betyr at industri i EU som bruker kullkraft eller gasskraft, kan kjøpe papirgarantier som liksom beviser at de bruker fornybar energi, noe som beviselig ikke er sant. For å si det med Støres egne ord: Det er helt absurd. Det er et papirspill som undergraver vårt konkurransefortrinn.

De som ikke kjøper disse garantiene, blir henvist til NVEs såkalte nasjonale varedeklarasjon, hvor det på papiret virker som at energien de bruker, består av ned mot så lite som 6 pst. fornybarandel, selv om energien i Norge i realiteten er opp mot 90 pst. fornybar.

Er det riktig forstått at Aasland i 2024 er uenig med Aasland i både 2018 og 2019 – og ikke minst i 2021 på Hurdal?

Statsråd Terje Aasland [12:08:49]: Aasland har vært veldig enig med seg selv både i 2018, i 2019 og i 2024 – og har vært det før den tid også, for den diskusjonen om mulighetene for å ramme inn norsk industri med den kvaliteten, dvs. å ha tilgang på fornybar energi som innsatsfaktor i industriproduksjonen, har vært helt avgjørende. Den er helt avgjørende nå også. Akkurat nå har vi fått et innspill fra Norsk Industri som gjør at vi, gjennom det Norsk Industri har spilt inn, kan ivareta norsk industris interesser i konkurransekraften med andre land.

Jeg kan ikke akkurat i dag gå ut og si hva denne ordningen er, men jeg håper at jeg kan gjøre det i løpet av nær framtid.

Spørsmål 7

Hege Bae Nyholt (R) [12:09:52]: «Nylig la Kompetansereformutvalget fram sin rapport. Utvalget er samstemte om behovet for mer kompetanseheving, men ikke om finansiering. LO og YS har påpekt behovet for en lønnsstøtteordning, slik at voksne folk med boliglån og barn faktisk kan få livet til å gå rundt samtidig som de utvikler sin kompetanse. Vi er alle tjent med at folk som vil ta etter- og videreutdanning, får det økonomiske handlingsrommet til å gjøre dette.

Hvilke tiltak vil regjeringen treffe for å sikre at flere får mulighet for etter- og videreutdanning?»

Statsråd Oddmund Hoel [12:10:26]: Sidan regjeringa tiltredde i 2021, er det éin ting som har blitt klarare og klarare for oss. Det er at mangel på kompetanse er ei av dei aller største samfunnsutfordringane me står overfor, på både kort og lang sikt. Derfor har me òg hatt

den utfordringa heilt øvst på prioriteringslista vår og fått stadig ny kunnskap som understrekar at den prioriteringa er heilt rett.

Utgreiinga om ei kompetansereform gjev oss viktig kunnskap og retning i arbeidet med å sikre verdiskaping. Livslang læring i arbeidslivet er viktig for store delar av det norske samfunnet i heile landet.

Me kjem til å sende utgreiinga på ei open høyring. Rapporten bør lesast og diskuterast av mange. Det er difor bra at òg representanten Nyholt er interessert og stiller spørsmål. Me ønskjer å få innspel og tilbakemeldingar frå flest mogleg relevante aktørar, for å få eit best mogleg kunnskapsgrunnlag for arbeidet framover.

Eg merkar meg at utvalet legg stor vekt på bransje-programma. For å møte kompetansemangelen me står overfor, er læring gjennom heile livet ein nøkkel. Det gjeld i alle slags livsfasar og i heile landet. Difor har bransje-programma vore eit viktig satsingsområde for regjeringa, og med årets budsjett har me styrkt det med 15 mill. kr, for å vidareføre bransje-program for industri- og byggenæringa. I tillegg har me oppretta to nye: eitt for solkraftbransjen og eitt for helse- og omsorgssektoren.

Fagskulane er òg heilt sentrale for å sikre den kompetansen arbeidslivet treng. Regjeringa har satsa tungt på fagskulane – den høgare yrkesfaglege utdanninga. Me har finansiert 2 000 nye studieplassar til fagskulane sidan me tiltredde, inkludert midlar til 1 000 nye studieplassar i 2025-budsjettet. Me har òg varsla at me snart legg fram ei eiga stortingsmelding om fagskulane. Me har hatt veldig mykje dialog med sektoren i arbeidet, og me skal i meldinga gje ei tydeleg retning for vidare satsing og utbygging av utdanninga, som er viktig for heile Noreg.

For å nå fleire er fleksible og desentrale utdanningar ein nøkkel, og i 2024 auka me rammeløyvinga til universitet og høgskular med 200 mill. kr for å styrkje det fleksible og desentrale studietilbodet. Me fortset satsinga i år, med ein auke i rammeløyvinga på 120 nye millionar.

Me vil òg i året som kjem, leggje fram eit forslag om ei heilt ny låneordning i Lånekassa, for at ho skal bli meir relevant for vaksne som har behov for kompetanse påfyll gjennom arbeidslivet. Særleg gjeld det dei som ikkje får dekt utgifter frå arbeidsgjevar. Me har òg innført ei ny gjeldssletteordning for studielån for dei som buset seg i distriktskommunar.

Me har arbeidd intenst med kompetansepolitiske tiltak gjennom heile regjeringstida vår, og utgreiinga er eit flott grunnlag for vidare arbeid og trykk på feltet.

Hege Bae Nyholt (R) [12:13:27]: Jeg kan forsikre statsråden om at representanten Nyholt er særs interessert i etter- og videreutdanning, også den fleksible. Jeg har selv i voksen alder måttet ta etter- og videreutdan-

ning – dog ikke i en distriktskommune, men var så heldig at det ble dekket av jobben.

For de gruppene der støtte til kompetanseheving og opplæring er mest akutt nødvendig, er Lånekassen ofte ikke tilgjengelig, og det påpeker også et mindretall i utvalget. Vi snakker om de arbeidstakerne som tjener minst og har lite formell kompetanse, og der opplæringen som er aktuell, ikke passer med Lånekassens kriterier.

Statsråden var litt inne på det, men ser statsråden at det er udekte behov hos disse gruppene?

Statsråd Oddmund Hoel [12:14:09]: Ja, definitivt. Det var òg ein viktig grunn til at me sette ned det utvalet. No har spørsmålet om finansiering av etter- og vidareutdanning vore det kanskje største spørsmålet som òg denne rapporten diskuterer. Det er gode innspel der til vidare linjer å arbeide etter. Me har òg gjennom det siste lønnsoppgjeret, med frontfagoppgjeret i spiss, sett at det er ei auka interesse der for å diskutere finansiering av etter- og vidareutdanning mellom partane i tariffoppgjera. Den diskusjonen vil fortsetje, både i partssamarbeidet og frå staten si side. I budsjettforliket går me inn med 25 mill. kr til styrking av det initiativet som kom i frontfagoppgjeret, så her er det òg arbeid på gang, og det må følgjast opp gjennom ulike nye retningar vidare.

Hege Bae Nyholt (R) [12:15:10]: Arbeidsgivere ser ikke alltid – dessverre – på økt kompetanse som positivt. I 2019 innførte barnehagekjeden Espira full stopp på både ansettelse av barne- og ungdomsarbeidere og lønnstillegg for ufaglærte ansatte som tok utdanning til fagbrev. Motivet var å kutte kostnadene. I 2024 fortalte HK-Nytt om 24 år gamle Kathrine som ble sagt opp like før hun skulle ta fagprøven. Begrunnelsen var at hun ble for dyr.

Ser statsråden at arbeidstakere kan ha ønske om og trenge kompetanseheving som arbeidsgivere ikke vil bidra til? Hvordan skal statsråden i så fall sikre at det ikke bare er opp til arbeidsgiver å definere hva som er behovet for kompetanseheving?

Statsråd Oddmund Hoel [12:15:50]: Det vidare arbeidet med finansiering av kompetanseheving i arbeidslivet har to omsyn å ta. Det er behovet arbeidsgjevarane har for auka kompetanse, men òg for å sikre at den kompetansen blir verande i bedrifta eller bransjen, og det er behovet arbeidstakarane har for å kunne ta med seg den kompetansen vidare òg. Det er dei diskusjonane me ser at har kome framover det siste året. Det er veldig gledeleg.

Det arbeidsgjevarsida heldigvis innser – og eg må berre understreke at det i den NOU-en som har kome frå kompetansereformutvalet, er veldig brei semje om ei verkelegheitsforståing me òg har hatt gjennom dei tre åra me har styrt – er at det er heilt avgjerande at ein får sett inn meir kreftar og finn betre system for kompetanseheving i norsk arbeidsliv framover. Det treng me, ut frå dei store utfordringane me står overfor.

Presidenten [12:16:53]: Debatten i sak nr. 2 er avslutta.

Sak nr. 3 [12:16:55]

Referat

Presidenten [12:16:56]: Det ligg ikkje føre noko referat.

Dermed er kartet for i dag ferdig handsama. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 12.17.

